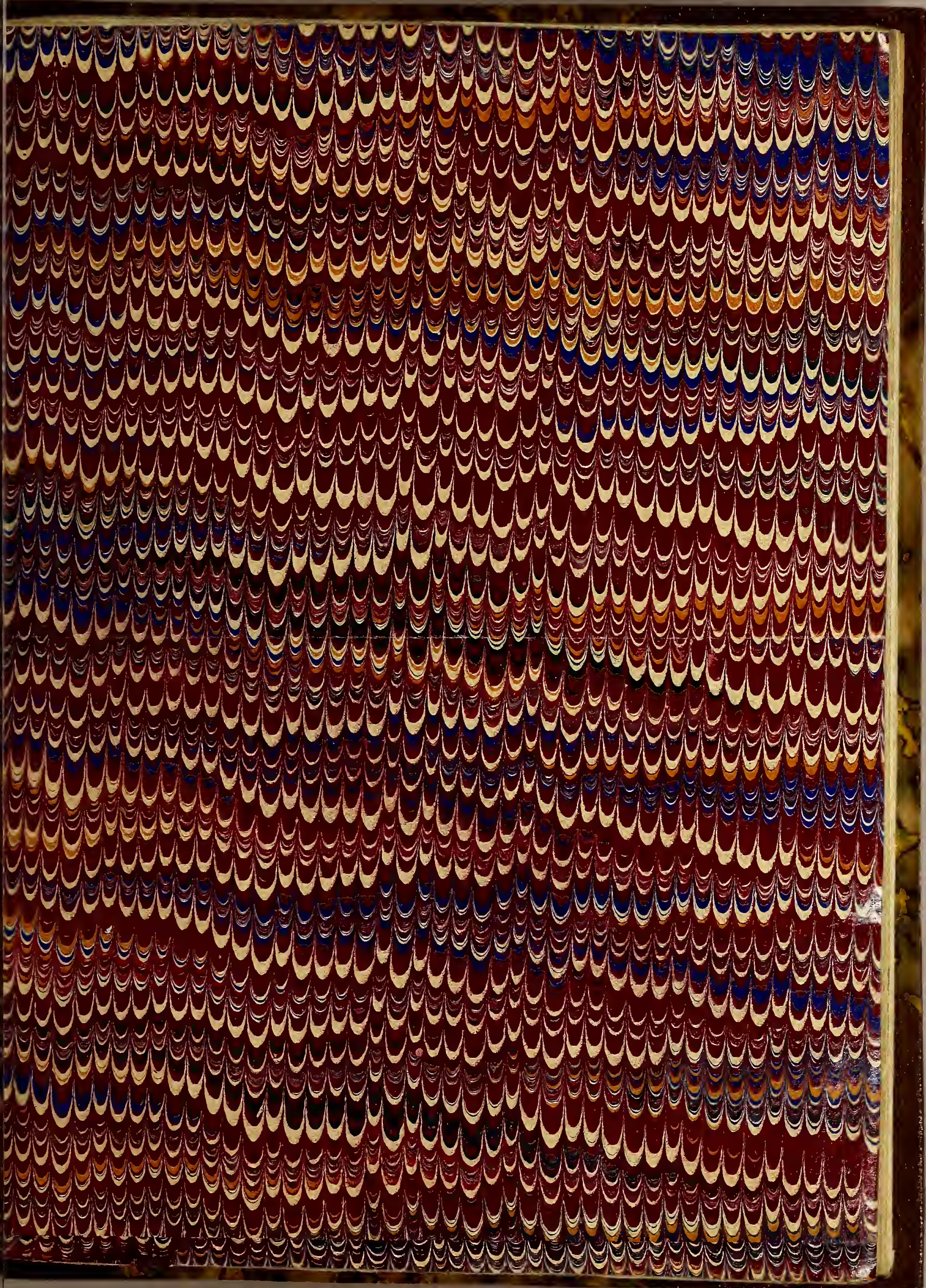

John Carter Brown.

LIBRAIRIE ANCIENNE
DE
FREDERIK MULLER.
AMSTERDAM,
HEERENGRACHT PRÈS DU OUDE
SPIEGELSTRAAT, KK. N°. 130.

Celestinorum beate Marie de heuerle. Signat d. 618.

HENRICI
GLAREANI POETAE LAV-
REATI DE GEOGRA-
PHIA LIBER VNVS,
AB IPSO AVTORE
RECOGNITVS.

Celestinorum Heverle

APVD FRIBVRGVM
BRISGAVDIAE.

Signatum Tzota 63

1530.

CLARISSIMO

POLONIAE BARONI, D. IOANNI A' LASKO, DECANO ET Administratori Gneznen͂.&c. GLAREANVS S. D.

NTER DISCIPLINAS LIBErales, quæ citra controuersiam plurimum adferunt utilitatis uitæ mortalium, ornatißime uir, mea quidem sententia præcipuus locus debetur Geographiæ, nõ tantum ob id, quod absq; hac cæca est omnis ueterum autorum lectio, surda rerum gestarũ narratio, uerum etiam quod in publicis consultationibus, in'que dirimendis controuersijs, quoties de ditionis finibus ambigunt principes, uel fideli consilio, uel æquo iudicio iuuat ciuitatem. Nihilo secius interim & in priuatis actionibus plurimum adferens & commoditatis, & uoluptatis. Eóque priscis illis cæteræ disciplinæ disci solent, hæc etiam edisci: idq; protinus à teneris, ut aiunt, unguiculis. Hoc igitur operæ suscepi, partim quod uiderem fatali quadam calamitate, pessum ire quicquid est liberalium disciplinarum: partim quod hæc ars sic est à superioribus prodita, ut uel difficultate uulgus deterreant, uel rerum confusione, lectorem non institutum huius disciplinæ principijs ita circumagant, ut semper discat, perdiscat nunquam, ne quid interim loquar de ijs, qui tradiderunt, quod ipsi nõ intellexerunt. Nam ut Ptolemæi Geographia, summum huius negocij artificium

artificium, non conuenit rudibus, ita multũ erroris est in elenchis adiectis. Strabo Homericæ Philosophiæ admirator, ac diligens rerum omnium indagator, Chorographiam nobis uerius, quàm Geographiã tradidit. Ipsius Procli sphæra nimis concisa est, & ad horizonta Græciæ non absq; magna duorum circulorum confusione descripta.

Ioannis autem à sacro busto (ut uocant) tractatus, in uniuersum quidem à me non reijcitur: quæ tamen de parallelis, ac climatibus scripsit, planè mutila sunt, ut in opere nostro demonstrabimus. Stephanus indicem descripsit, cui fidere multum non ausim. Et nominum mutilatio apud eum multã inducit obscuritatem. Deniq; ex Plinio, Pomponioq; Mela, quid fructus feret, qui nõ imbutus huius disciplinæ rudimentis accesserit? De Macrobio, cæterisq; similibus, non habeo pronuntiare quid sentiam, cũ multi eorum, ut penè ueteres omnes, in terræ situ aberrarint. Quoniam aũt iuxta Flaccũ, cœpisse dimidiũ factũ est, quo plures ad huius disciplinæ studium accenderemus, uiam aperuimus, ac semitã compendiariã commõstrauimus, quasiq; filum porreximus, quo citra errorem ex aliorũ labyrinthis sese lector poßit explicare. Et si pateris, ut aliquid gloriosius de me ipso prædicem, quanq̃ arbitror hoc me uere posse dicere, sic in hoc libello me geßi, ut cãdidus lector confessurus sit, me nec temere, nec sine fructu lectorum, hanc post tot egregios scriptores suscepisse prouinciam. Cæterũ ut hoc qcquid est lucubratiunculæ tuo nomini dicarẽ IOANNES Lasskanæ gentis, imò totius regni Poloniæ præcipuũ decus, partim in causa fuit hortator, Magnus ille ERASMVS Roterodamus: quẽ ego utrum cũ ipsius maxime merito, ut parẽtem coluerim semper, plurimiq; fecerim, tamẽ longe charior esse cepit, posteaq̃ animaduerti quanti tu illum faceres: Partim ut tuum desyderiũ saltem hoc pacto lenirem: Partim, ut huic opusculo te uel iudicẽ præberes, uel protectorem. Postremo, ut iuuẽtus tuo exẽplo prouocata, libẽtius hasce disciplinas amplecteretur

 quas omnes

quas omnes tu ista ætate, ista nobilitate, tanto studio, & amplexus es, & absoluisti. Nimirum non incassum præluxit tibi Reuerend. in Christo Pater D. Ioannes à Lasko patruus tuus, Archiepiscopus totius regni Poloniæ, ac ipsius Victoriosißimi, Illustrißimique SIGISMVNDI Regis oculus. Cuius Præsulis animi dotes cum recensere audimus, cum uitam eius innocentem, ac uere Christianam, non multum desyderare uidemur ueterum Episcoporum exemplum, nascentisq; Ecclesiæ lumina. Sed laudum iamdudum sat est. Glareanum nosti, quàm ingenue dicat quæ animo sentit, minimeq; aliud in pectore, aliud in lingua habeat. Vale literarum unicum decus ac præsidium. Basileæ ex Collegio nostro. Anno à natali Christi,

M. D. XXIX.

HENRICI GLAREANI HELVETII, POETAE LAVREATI DE GEOGRAPHIA LIBER.

DE GEOMETRIAE PRINCIPIIS AD SPHAERAE ASTRONOMICAE *notitiam necessarijs.* CAPVT .I.

IGVRA EST QVAE TERmino, uel terminis clauditur. Termino, ut circulus, Terminis, ut reliquæ figuræ.

Terminus est cuiusq; rei finis.

Figura plana est, cuius medium neq; subsultat, neq; ab extremis egreditur.

Circulus est figura plana, una quidem circunducta linea contenta, in cuius medio punctus est, à quo omnes rectæ lineæ, ad circunductam lineam eiectæ, sibi inuicem sunt æquales.

Circunferentia est linea, quæ circulum continet, ad quam lineæ rectæ, ac sibi inuicem æquales, educuntur. Hæc aūt & ambitus, & circuitus, curuaturaq;, & nonnunquam, licet ἀκυρῶσ, circulus à Latinis dicitur. Græcis uero περιφέρεια.

Centrum circuli, est punctus ille, à quo omnes lineæ rectæ, ad ambitum circuli eiectæ, inuicem sunt æquales.

Linea recta est, quæ ex æquo sua puncta interiacet. Vel, breuissima à puncto ad punctum extensio, ut hic, a.

Lineæ Parallelæ æque distantes sunt, ita, ut si in infinitum protrahantur, nunquam concurrant. Quales sunt quæ fiunt à rotis curruum, ut hic, b.

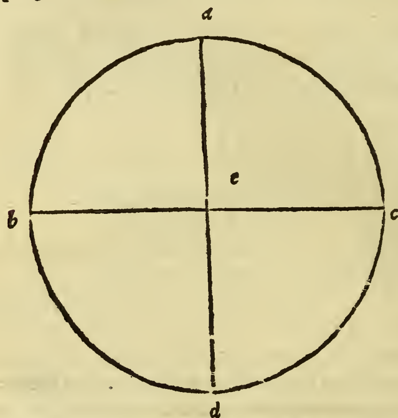
a

b

Non parallelæ.

Diametrus circuli, est quæuis linea recta per centrum circuli transiens, utrinque ad circunferentiam circuli pertingens. Hæc linea latine dimetiens dicitur.

Dimidius circulus est figura plana, diametro circuli, & medietate peripheriæ contenta.

Exemplum harum definitionum, a b c d e, tota superficies circulus est, a b d c circunferentia. b c, uel a d diametrus. e, pũctus, centrũ circuli est. a b c dimidius circulus. e b, e a, e c, e d, lineæ à centro ductæ inuicem æquales. a b e, quarta circuli pars, qui & quadrans dicitur.

Angulus fit ex duarum linearũ mutuo contactu. Est enim figuræ particula, à lineæ contactu in amplitudinem surgens.

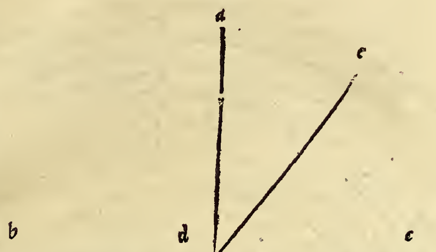
Angulus rectus est, qui ex linea super lineam cadente, & utrinq; altrinsecus duos inuicem æquales angulos faciente, causatur.

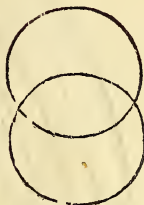
Obtusus angulus est, qui recto maior. Acutus, qui recto minor.

Angulus rectilineus est, qui ex rectis lineis causatur; aut quem lineæ rectæ continent.

Exemplum

Exemplũ, a d b, et a d c, anguli recti. b d e, angulus obtusus et recto maior. e d c angulus acutus & recto minor.

Angulus curuus, siue circularis est, quem lineæ curuæ, siue circulares causant, ut in sectione circulorum fieri uidemus.

Angulus sphæralis est, quem duo circuli sphæræ suis circũferentijs continẽt, quales in quouis globo fiũt ex intersectione circulorum.

Aristoteles sexto Phisicorũ ostendit neq; lineam fieri posse ex punctis, neq; superficiem ex lineis, neq; corpus ex superficiebus. Mathematici tamen imaginantur ex fluxu puncti in longum, fieri lineã. Item ex fluxu lineæ in latum, superficiem. Deniq; ex transitu superficiei, cum uelut desidere ipsam imaginamur, fieri corpus. Sunt enim tres dimensiones in Mathematicis, Longitudo, ut in linea: Latitudo, ut in superficie: Profunditas siue craßities, ut in corporibus,

DE PRAECIPVIS PARTIBVS TOTIVS MVNDI. CAPVT .II.

Sciẽdum primũ uniuersum mundũ rotundũ esse, ac oẽs principales eius partes, quarũ sunt scd̃m uulgatam diuisionẽ, quindecim, ubi superius corpus ꝑpetuo circundat inferius omni ex parte, pene sicut tunicæ superiores in cæpis circundant inferiores. Est aũt infimũ terra, quæ grauitate sua pressa, ad centrũ immota recũbit Deinde alia hoc ordine ascẽdendo, Aqua, Aër, Ignis, Sphæra lunæ, Mercurij Veneris, Solis, Martis, Iouis, Saturni, Cœlũ stellatum, quæ & octaua

Cœlum Empyreum.
Cœlum decimum, siue primum mobile.
Cœlum aqueum, siue Crystallinum, siue nona sphæra.
Cœlum octauum, Stellatum, græce ἀπλανής.
♄ Saturni.
♃ Iouis.
♂ Martis.
☉ Solis.
♀ Veneris.
☿ Mercurij.
☽ Lunæ.

ſphæra dicitur, & ἀπλανής à Græcis. In ea ſunt omnes ſtellæ, exceptis ſeptem Planetis. Nona ſphæra, quæ ſtellis omnibus caret. Decima quæ et primum mobile, & ipſa aſq; ſtellis eſt. Vndecima, quod cœlum Empyreum à Theologis nominatur. Totus itaq; mundus ex quatuor elementis eſt parte corruptibili, et undecim cœlis parte incorruptibili. Eſt autem hæc diuiſio ſecundum ſubſtantiam.

DE MOTIBVS CORPORVM TOTIVS VNIVERSI. CAP. III.

OMne corpus mouetur uel ſurſum, ut leuia, Ignis atq; Aër: Vel deorſum, ut grauia, terra & aqua: Vel ſecundum circulum, ut cœleſtia corpora. Motus ſurſum uocatur motus à medio, id eſt, centro terræ. Motus deorſum, ad medium: quia ad centrũ terræ. Motus circularis autem dicitur motus circa medium, id eſt, centrum. Motus igitur ſurſum & deorſum non in infinitum ſunt, ſed uſq; ad ſphæram lunæ, ac centrum terræ. Ergo antipodes non minus, quàm nos, ad centrum terræ natura tendunt. Recte quoque à Poëta dictum eſt: Cœlum undiq; ſurſum.

Decima ſphæra, quæ & primum mobile, unico mouetur motu, ab oriente in occidentem, ſuper polos mundi, & æquinoctialem. Hic motus omnium notiſſimus eſt, circulumq; totum abſoluit intra. 24. horas. Hic etiam omnia corpora inferiora ſecum rapit. Quanto igitur corpora ab ea ſphæra plus diſtant, tanto tardius mouentur eo motu, quod potiſſimum apparet in luna. Hæc enim intra. 28. fermè dies totam circuitionem perdit, quod motum eius ſphæræ aſſequi non poteſt. Porrò hic motus ſimplex eſt, & uniformis, & regularis.

Sequitur nona ſphæra, quæ duos habet motus. Vnum ſuperioris ſphæræ, de quo iam dictum eſt. Alterum ex ſe, et ex ſua natura, ab occaſu ad ortum ſuper eclipticam lineam, & polos zodiaci. Multi illum uocant, motum defectionis, propterea, quod omnes inferiores ſphæræ

deficiunt à perfectione primi mobilis.

Octaua sphæra tribus mouetur motibus, decimæ sphæræ, nonæ sphæræ, & suo proprio motu, qui est à Septentrione in Meridiem, superq; principia Arietis & Libræ. Et uocatur motus trepidationis. Hanc sphæram omnis antiquitas credidit primam esse, nec aliam super eam. Verum Neoterici duas alias inuenerunt, persuasi rationibus quibusdam, quas non piguit adscribere, ut si quid utilitatis ex ijs haberi poßit, non desint studiosis. Itaq; notandum, quod omne corpus, uel est simplex, ut quatuor elementa & cœlum; Vel mixtum, ut alia omnia. Item per se mouetur, quod ab interna natura habet, cur sic moueatur, ut lapis deorsum. Per accidens uero, quod ab externo aliquo mouetur, ut lapis sursum per iacientis uim mouetur.

Sunt autem hypotheses, siue à Physicis postulata.

Cuiusuis corporis simplicis unicus est motus per se. Item, Omne corpus, quod pluribus mouetur motibus, unum per se habet, alios per accidens. Item superior sphæra mouet inferiorem, non aũt contra.

Item, stellæ mouentur ad motum sphæræ, quemadmodum clauus ad motum rotæ. Est enim stella densior sui orbis pars, ait Aristoteles libro secundo de cœlo & mundo. Experimento autem constat, octauam sphæram tribus moueri motibus, Necesse igitur est duo supra eam esse corpora. Et quamuis ea uisui subiecta non sint, rationibus tamen efficacibus illic esse demonstrantur. Sunt autem hi tres motus, primus, decimæ sphæræ, secundus nonæ, tertius octauæ, ab septentrione in meridiem, super principia Arietis & Libræ, ut iam dictum est. At hæc pluribus, quàm oportuit egimus, potißimum tamen hac de causa, quod postea in circulorum descriptionibus, motus primi mobilis frequens introducitur. Cuius uero sphæræ sit, certo definire, nostrum negotium ut non multũ iuuat, ita haud magnopere impedit etiam si ignoretur. Idem sentio de longa ac operosa tractatione Planetarum, ac eorũ motu, quippe quæ ad hanc nostram scientiam nõ exigantur. Geographus enim ab

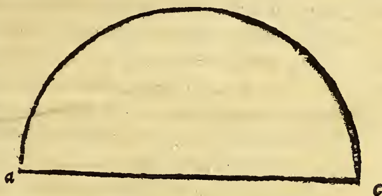
Astrologo.

Astrologis excussa, ac recte demonstrata, tanquam hypotheses accipit. Qua de re oppido quàm pulchre ac copiose Strabo lib. 2. disseruit. Sat erit nobis, qui epitomen scribimus, de sphæræ rudimentis iuuentutem admonuisse, ac qua potterimus facilitate duxisse. Debent itaq; eius rei nouitij auditores, perpetuo in memoria habere quatuor mundi plagas, orientem occidentemq; solem, Meridiem & Septentrionem, ut quorsum quæuis regio uergat, intelligant.

QVID SPHAERA, AXIS, POLI, quæ polorum nomina. CAP. IIII.

Sphæra est (ut ait Euclides libro xi. Elementorum) quando semicirculi manente dimetiente, circunductus semicirculus in seipsum rursus reuoluitur, unde incœpit circūassumpta figura. Hæc definitio causalis est, et imaginaria, ut pleraq; sunt Mathematicorū. Imaginantur enim Mathematici, ex infinitis superficiebus fieri corpus.

Exemplum. Sit semicirculus a b c. eius dimetiens immobilis, a c. quod si circūagatur semicirculus ille, sphæram fieri intelligimus.

Theodosius autem in libro de sphæris ita ait: Sphæra est solida & corporea figura, una quidem conuexa superficie contenta, in cuius medio punctus est, à quo omnes rectæ lineæ, ad circunferentiam eductæ, inuicem sunt æquales. Et hæc definitio propria est, naturam sphæræ ad amußim exprimens.

Axis sphæræ, est linea recta, per centrū sphæræ acta, circunferen-

tiæ ambas extremitates attingens, circa quam ſphæra uoluitur, quemadmodum rota circa axem.

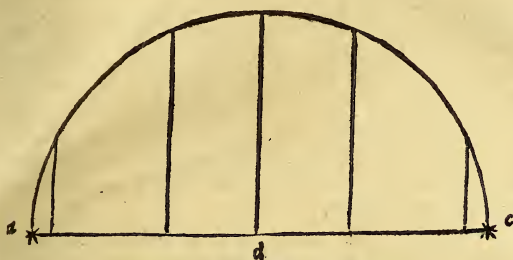
Poli, qui & cardines & uertices dicuntur, ſunt puncta axem terminãtia. Omnis enim linea duobus finitur punctis. Poli itaq; duo ſunt. Alter qui nobis in Europa, & maiore parte Aſiæ habitantibus, perpetuo apparet. Hic & Arcticus dicitur, & Borealis, & Aquilonicus, ac ſeptentrionalis. Alter oppoſitus huic, qui Antarcticus dicitur, & Noticus, ſiue meridionalis. Is à nobis nunquam uidetur, ſed ab antipodibus, quos eſſe, certo conſtat.

QVO PACTO SPHAERA DIVIDAtur, quid recta, quid obliqua ſphæra. CA. V.

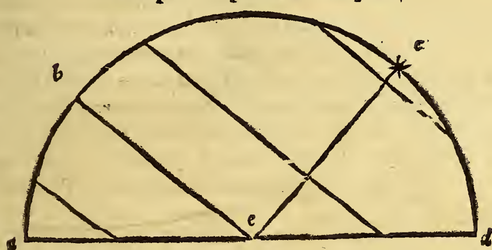
SI, ut ſupra diximus, ſphæra in ætherea, & elemẽtorum corpora diuidi intelligitur, erit ſecũdum ſubſtantiam diuiſio. Quemadmodum ſi animal in homĩem, equum, leonem, reliquasq́; eius ſpecies diuidas. Altera uero eius diuiſio eſt ſecundum accidens, in rectam & obliquam. Sphæra recta eſt, quando uterq; polus in horizonte cõſpicitur, & æquator ſupra caput apparet. Sphæra obliqua eſt, dum alter polorum uiſui patet, alter occulitur, ut nobis in Europa degentibus. Vbi conſiderandum, quod ubicunq; homo ſit, medium cœli illi ſemper apparere cæteris paribus. Dum ergo homo ſub æquatore eſt, utrunq; polum conſpicit in horizonte. Sin ab æquatore cedet, alter polus abſcondatur, alter eleuetur neceſſe eſt. Et quantum ab æquatore diſcedi tur, tanta erit polorũ uariatio. Hinc eſt dictum apud Geographos, tantam eſſe poli ab horizonte eleuationem, quantũ punctus uerticis (quẽ zenith uocant) ab æquatore ſemotus fuerit. Exemplum ſphæræ rectæ. a b c, media ſphæra & recta. b d, æquatoris dimidietas. a c, poli in horizonte. a d c, axis ſphæræ, ſiue rectus horizon.

Exemplum ſphæræ obliquæ, a b c d, media ſphæra & obliqua. b e, dimidium æquatoris. c, polus. c e, dimidius axis. a e d, horizon obliquus, ut eſt in noſtra ſphæra.

Sphæræ rectæ exemplum.

Exemplum sphæræ obliquæ.

DE DECEM CIRCVLIS QVOS IN Cœlo Astrologi imaginantur. CAP. VI.

Circuli in sphæra sunt duplices. Alij sunt maiores, qui sphæram in duo æqua diuidunt. Alij sunt minores, qui nõ in duo æqua, sed in maius & minus sphæram secernunt. Circulorum maiorum sunt sex, Aequator, Zodiacus, Colurus æquinoctiorum, Colurus

 solstiti-

ſolſtitiorum, Meridianus, & Horizon. Minorum circulorum ſunt quatuor, Arcticus, Antarcticus, Tropicus Cancri, & Tropicus Capricorni. Sunt ergo decem in uniuerſum

Aequator eſt circulus maior, omniquaq; ſuis partibus æque à polis diſtans. Sic dictus, quoniam cum ſol in eo eſt, nox diei omnino æquatur, & contra, dies nocti. Alio nomine Aequinoctialis, & Aequidialis dicitur. Contingit autem equinoctiū bis in anno, ſemel menſe Martio, in principio Arietis. Iterum menſe ſeptembri initio Libræ. Eſt autem tum æquinoctiū per uniuerſum orbem. Intelligitur autem circulus hic cœlum medium ambire ſua circunferentia, Atq; ob eam cauſam primæ ſphæræ cingulus dicitur.

Zodiacus eſt circulus maior, Aequatorem in duobus punctis, quæ ſunt principia Arietis & Libræ, dirimens, cuius una medietatum ad Septentrionē, altera uero ad Auſtrum uergit. Latini eum Signiferum uocant. In media autem Zodiaci ſuperficie (ſolus enim hic circulus latitudinem habet duodecim partium, qualium maximus circulus trecentarum ſexaginta) linea eſt, ipſum in duo æqua partiens, et ultro citroq; ſex latitudinis gradus relinquens. Hæc Ecliptica dicitur: eò quod Solis Lunæúe eclipſis nunquam contingat, niſi ſub ea ambo corpora conſiſtant. Fieri autem non poteſt, ut Zodiacus eoſdem habeat polos cum Aequatore, ergo eius poli à polis mundi diſtant gradibus .23. & minutis 51. hoc eſt ferè .24. Sed obiter hic notandæ ſunt quinque hypotheſes ad intelligendas Eclipſes, Solis ac Lunæ. PRIMA.

Solem ſemper ſub Ecliptica eſſe linea, non etiam cæteros Planetas.

SECVNDA.

Lunam non habere per ſe lumen, ſed à Sole accipere.

TERTIA.

Terram eſſe longe maiorem Luna.

QVARTA.

Non fieri Eclipſim, niſi ſecundum diametrum.

Quinta.

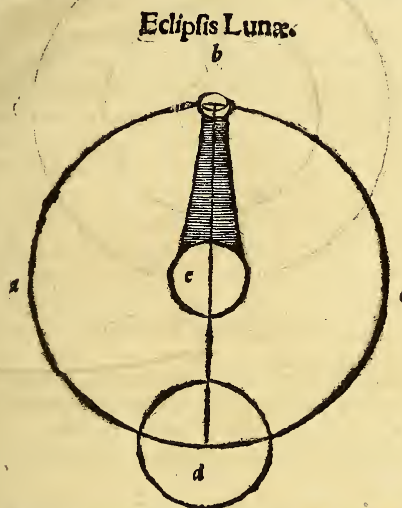
QVINTA.

Lunæ corpus densum esse & minime translucidum.

Est igitur Eclipsis solis, quando Luna inter terram Solemq; secundum diametrum locatur. Lunæ uero Eclipsis est, quando terra inter Solem Lunamq; secundum diametrum ponitur.

a b c d, linea ecliptica. e, terra. b d, diametrus, per centra trium corporum means. d, Sol. b, Luna. umbra, e b.

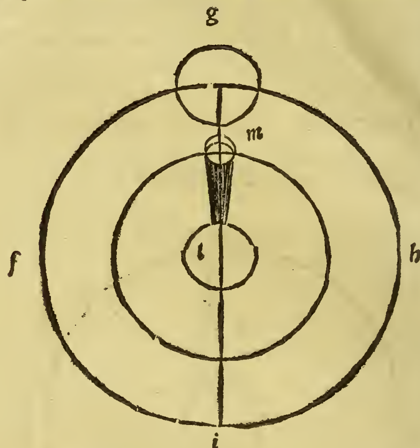
Eclipsis Lunæ.

Eclipsis Lunæ potest esse uniuersalis, Solis uero minime.

Eclipsis Solis.

fghi. Solis sphæra sub ecliptica, m, luna. l, terra. umbra, m l.

Hæc hactenus de Eclipsibus.

Cæterum Zodiacus in duodecim signa diuiditur: quorum sex sunt arctica, siue septentrionalia, Sex item antarctica, siue australia. Arctica sunt hæc, Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo. Australia hæc, Libra, Scorpius, Sagittarius, Capricornus, Aquarius, Pisces.

Coluri in sphæra, duo sunt circuli maiores, q ad angulos rectos & sphærales se intersecant, diuiduntq; quadrãteis zodiaci et æquatoris. Sic dicti, quod Græci κολȣ̃ρα mutila uocant et imperfecta, quẽadmodum sunt coluri in cœlo. Apparent enim dimidiati supra horizontem.

Colurus solstitiorum, est circulus maior per principia Cancri, &

Capricorni,

Capricorni, per polos Eclipticæ, pariter & polos mundi transiens. Hic & declinationum circulus dicitur.

Colurus æquinoctiorum itidem circulus maior est, per principia Arietis & Libræ, pariter ac polos mundi transiens.

Meridianus est circulus maior, per punctum uerticis et polos mundi transiens. Est autem punctus uerticis, qui recte supra rem ipsam ponitur, uelut in perpendiculo uidemus. Hic etiam zenith uulgo dicitur, ac oppositus ei punctus Nadir. Nos non incommode (opinor) punctum pedum appellare possumus.

Linea meridiana autem sic inuenitur: In planum cum Horizonte æque iacentem circulum pinge, stilumq; è medio ad perpendiculum erige, qui umbram in circuli planiciem iaciat. Porrò tum consyderanda est ascendentis solis & occidentis umbra à stilo facta. Nam ubi ea breuißima fuerit, scias Meridianum deducendum esse à stilo in extremum breuißimæ umbræ. Exemplum: Sit c oriens, b occidens,

a stilus erectus. umbra ab oriente in occidentem iacta maxima, a b. breuior a d, & adhuc breuior a e, breuißima aût a f in septentrionem iacta. Nam sequentes umbræ in ortum a g, a h, & a c, ita crescunt ordine, ut priores decreuerunt. Est igitur a f linea meridiana.

In horologijs nostræ ætatis, lingula illa tremula, quæ circũuolui tur, lineam meridianam ostendit, quanquã non prorsus ad amußim. Neq; enim eodem meridiano nobiscum, inuenitur lapis ille, sed aliquanto magis orientali. Ac eius auriculæ Septentrionem, tinctæ magnete, qui in ijs regionibus reperitur.

Horizon, quem finitorem quoq; dicunt, est circulus maior, superius hemisphærium ab inferiore diuidens. Estq; is, in quem sub dio consistentium, circumducentiumq; oculos, uidetur obtutus deficere, qui et partem cœli uisam, à non uisa dirimit. Diuersarum autem regionum uarius est horizon, & omnium horizontium capitis uertex, polus dicitur. Nam tale punctum omniquaque ab finitore, atq; ipso horizonte æque distat. Hactenus de circulis maioribus.

Arcticus, circulus minor est, quem polus Zodiaci ad motum primi mobilis, circa polum mundi arcticum describit.

Antarcticus, est circulus minor, quem alter polus Zodiaci, circa polum mundi antarcticum, ad motum primi mobilis efficit. Per Polum Zodiaci intelligimus punctum ab ecliptica (de qua ante diximus) omni parte æque distantem. Est itaq; alter ad Arcticum, alter ad Austrum. Distant autem à polis mundi. 24. gradibus fermè.

Tropicus Cancri, est circulus minor, quem Sol, dum longißime ab æquatore in Boream deflexit, ad motum primi mobilis describit. Hoc autem fit, dum Sol principium Cancri intrat. Dicitur etiam tunc Solstitium, quod Sol non ultra ad nos procedat.

Tropicus Capricorni, est circulus minor, quem Sol, dum longißime ab Aequatore in Austrum deflexit, ad motum primi mobilis, efficit. Fit autem hoc, cum Sol principium Capricorni attingit. Cæterum id tempus Brumam uocant Latini scriptores.

Declinatio Solis est, dum ab Aequatore ad Tropicos Sol discedit. Arcus uero Coluri, interceptus à Tropico & Aequatore, distantiam

eius habet

rius habet, quæ est.24. graduum fermè. Tantum enim etiam Tropici ab Aequatore distant, & poli Zodiaci à polis mundi, ut iam dictũ est.

Ascensio declinationi contrario modo intelligitur, dum Sol à Tropicis Aequatori appropinquat, quanquam sensibile iudicium dicit Solem ascendere, dum ad Tropicum Cancri descendit: descendere uero, dum à Cancro ad Aequatorem cedit, cum potius tamen ascendat.

DE COMPOSITIONE MATERIALIS SPHAERAE, ATQVE INIBI DE Circulorum Theoria, CAP. VII.

Sphæram materialem si quis componere uelit, hoc modo agat. Primum Coluros extruat, qui ad angulos rectos sphæralesq; se intersecent. His, si ita uidebitur, axem aptet. Dein æquatorem cũ ambobus Tropicis, sed Aequatorẽ in medio, Tropicos ab Aequatore distantes.23.gradibus, et.51.minutis, hoc est quod nunc toties diximus 24. gradibus fermè. Sed notandum, primum circulis per quadrantes diuisis, ipsorum quidem quadrantũ singulorũ esse nonagenos gradus. Quare secundũ eam theoriam, oportet reliqua spacia diuidere in circulis. Exempli gratia. Quadrans ita diuiditur, Primo in tres æquas partes. Et hæ deinde rursus in ternas alias. Deniq; hæ singulæ in denas. Atq; ita in quouis quadrante.90.gradus emergunt. His ita habitis, facile est reliqua uel demere, uel addere. Nam unica hac distantia seruata.24. fermè graduum, spacia in sphæra facile noscuntur. Tot enĩ gradibus distant Tropici ab Aequatore, atq; Arctici à suis polis, et Zodiacus ab altero Tropico ad alterũ ita ponitur, ut ecliptica ambos contingat, scindat aũt Aequatorem super Coluro æquinoctiorũ, appropinquet uero polis super Coluro solstitiorum. Postremo Meridianus & Horizon aptentur secundum ipsorum descriptionem, & parata est Sphæra, quantum Geographico negotio usui est.

Integrum est res tota, aut rei pars, quæ sexagenaria diuisione non

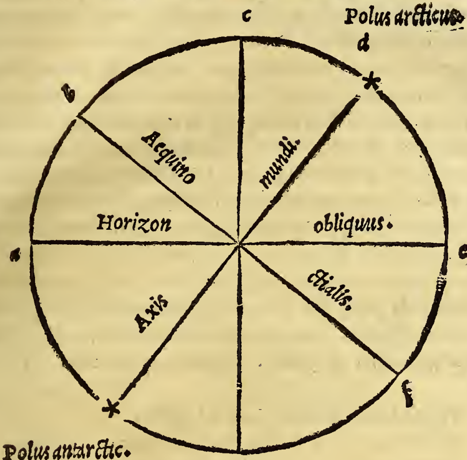
prouenit. Minutum est sexagesima pars integri. Secundum est sexagesima pars Minuti. Tertium, sexagesima pars Secundi: atq; ita deinceps secundum multitudinem unitate crescentem. Exemplum in circulis. Zodiacus diuiditur in.4. æquas portiones, quos quadrantes uocamus, Quadrans in tria signa, Signũ in.30. gradus, Gradus in.60. minuta, Minutum in.60. secunda, Secundum in.60. tertia, & c.

Exemplum in tempore. Dies naturalis in.24. horas diuiditur. Hora in.60. minuta, Minutum in.60. secunda, Secundum in.60. tertia, & sic deinceps. Colligitur ergo quæ minuta præcedũt, esse integra; quæ uero sequuntur, esse partes integri.

QVID PER ELEVATIONEM POLI INTELLIGATVR. CAP. VIII.

Porrò firmis rationibus demonstratum est ab Astrologis, ubicũque locorum homo fuerit, mediũ cœli illi semper apparere. Hoc autem animaduertendum, in singulis regionibus, singulos esse horizontes. Deniq; illud etiam operæpretium est notare, si homo sub æquatore fuerit, illi apparere utrũq; polum in horizonte. Sin ab æquatore cesserit polos uersus, alterum polorum eleuari, alterũ deprimi, inuisibilemq; reddi. Atq; ut res clarior sit, exemplo hoc demonstrandũ est. Cede ab æquatore septentrionẽ uersus uno gradu, polus Arcticus uno gradu leuabitur, Antarcticus deprimetur, uerticis punctus, pedumq; itidem uno gradu cedent. Item si ab æquatore, ad Tropicum usq; Cancri ieris, leuatus est polus Arcticus.24. gradibus ferme, totidẽ Antarcticus depressus gradibus, tot etiam cessit punctus oppositus uerticali puncto, ac sic deinceps, donec sub ipsum polum concesseris. Quatuor itaq; hæc puncta, magnam huic negotio lucem adferunt, quare diligenter consyderanda sunt. Colligitur ex his, idem esse si dicas: polus noster.50. gradibus leuatur nobis, Siue, polus noster ab horizonte.50. gradibus distat, Siue, zenith nostrum ab æquatore.50. gradibus abest.

Est autem hæc huius rei demonstratio.

Sit Colurus nostro Meridiano iunctus, a b f. horizon a e. zenith eius c. æquator b f. polus mundi Arcticus, d. erit c e, quarta circuli pars, & b d similiter. Probatio. quia sunt quadrantes à polis ad suos circulos. Sunt autem quadrantes circulorum maiorum omnes æquales. Porrò c d, cõmunis arcus est duorũ quadrantũ c e, et d b. Ipso igitur dempto, reliqua erunt æqualia, uidelicet b c, distantia zenith ab æquatore, & d e eleuatio poli supra horizonta. Probatio. Si ab æqualibus æqualia demas, remanentia erunt æqualia.

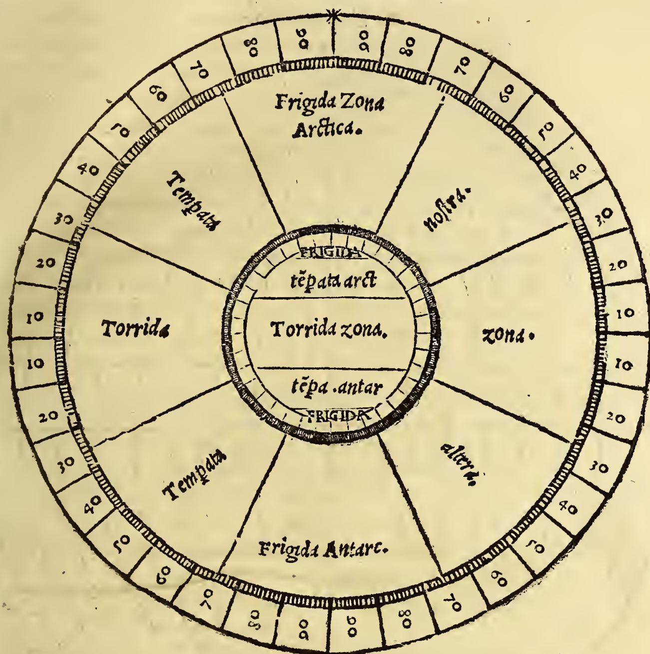
DE QVINQVE ZONIS. CAP. IX.

Zona est spatium de superficie cœli, ac eadem quidem proportione terræ, inter duos circulos minores comprehensum. Sũt

autem circuli diuidentes zonas, quatuor, duo Tropici, Arcticus & Antarcticus. Porrò Aequinoctialis non diuidit zonas, sed unam zonam mediam secat, uidelicet Torridam. Neq; uero per zonas circuli intelligendi sunt iam dicti quatuor; cum zonæ uox superficiei sphæræ imposita sit. Nec ulli circuli in cœlo latitudinem habere intelligantur, uno excepto zodiaco. Nec obstat, quod circulus etiam superficies est. Latitudo enim eius non cingere sphæram, sed diuidere intelligitur, quanquam circuli peripheria etiam suo modo cingit sphæram. Hic illud notandum, quemadmodum in cœlo æquator est, ita etiam in terra, & eodem modo de alijs circulis minoribus. Est enim terra, quæ subiecta est æquinoctiali. Est item quæ subiecta est Tropicis, deniq;, quæ subiecta est extremis circulis. Atq; ita etiam de zonis intelligendum. Nam ut in cœlo quinq; sunt zonæ, ita sua proportione, quinq; in terra. Id nemo exquisitius, nemo paucioribus uerbis, nemo tam docte descripsit, atq; Ouidius lib. primo τῶν μεταμορφώσεων.

Vtq; duo dextra cœlum, totidemq; sinistra
Parte secant zonæ, quinta est ardentior illis,
Sic onus inclusum numero distinxit eodem
Cura dei, totidemq; plagæ tellure premuntur.
Quarum quæ media est, non est habitabilis æstu.
Nix tegit alta duas, totidem inter utranq; locauit,
Temperiemq; dedit, mixta cum frigore flamma.

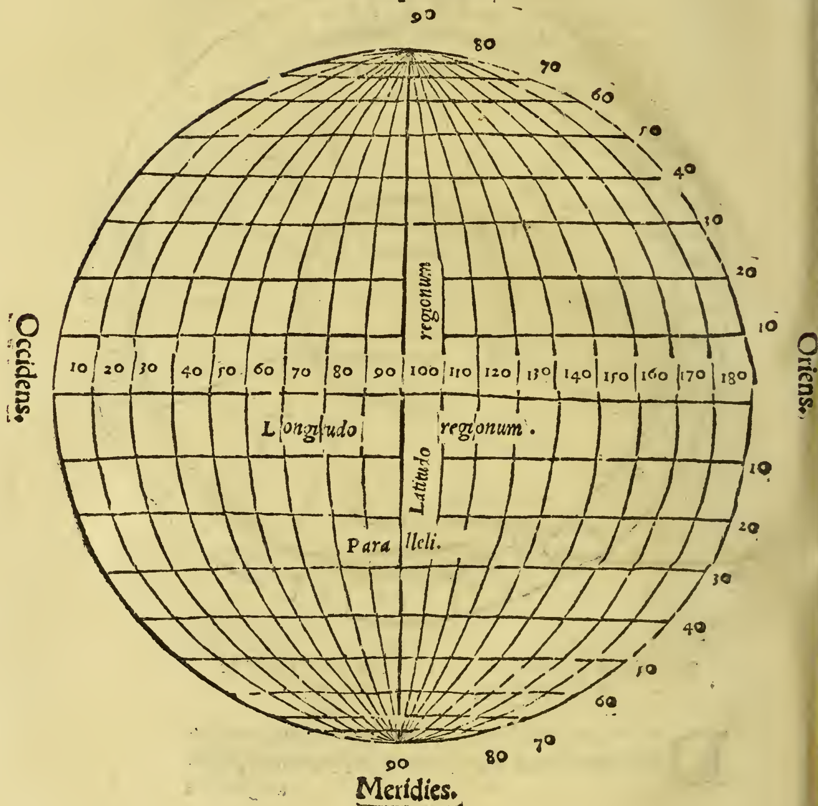
Latitudo zonarum facile habetur, si quis sciat distantiam quinq; circulorum. Nam, 24. fermè gradus totum negotium uersant.

DE PARALLELIS, AC GNOMONVM RATIONE. CAP. X.

Dvplices sunt in Sphæra paralleli. Alij enim distinguunt gradus latitudinum, & illi pinguntur in mappa, nonnunquã quinis gradibus

Septentrio.

90
80
70
60
50
40
30
20
10
Occidens.
Oriens.
10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 110 120 130 140 150 160 170 180
regionum
Longitudo regionum.
Latitudo
Paralleli.
10
20
30
40
50
60
70
80
90
Meridies.

nis gradibus, nonnunquam denis distantes, numerando ab æquatore polos uersus. Alij distinguunt differentias horarum diei artificialis. Nam quo magis ab æquatore discedit, tanto maior uariatio accidit horarum. Hi autem paralleli non pinguntur in mappullam, uerũ marginibus adponuntur. Intelliguntur tamen per totam terram ab oriente in occidentem. ac de his nunc tractabimus. Vt autem intelligatur qua ratione positi sint, hæc prænotãda duximus, Quod longitudo regionum sumitur ab ortu in occasum, Latitudo uero à septentrione in austrum. Porrò latitudinem disterminant paralleli, mensurant meridiani. Longitudinem uero distinguunt meridiani, mensurant paralleli. Cum autem omnes meridiani in polo conueniant, omnes sibi inuicem sunt æquales: sunt enim maiores circuli. Paralleli uero, cum non habeant ubi concurrant (quippe sic non essent paralleli) necessum habent, ut alius alio sit maior, omnium uero maximus, æquator. Et ipsi à meridianis inæqualibus arcubus intersecantur: quorum arcuum proportio sciri non potest, nisi ex totius circuli proportione ad maximum. Præterea notandum, sub æquatore habitantibus, semper esse diem nocti æqualem, duodenarum uidelicet horarum. Cuius causa est, quod horizon eorum omnes parallelos, quos sol describit, medios secat, ad angulos rectos & sphærales, æqualesq; arcus supra atq; infra horizonta relinquit. Verum quo magis ab æquatore discedit, tanto maiorem esse horarum uariationem, noctisq; & diei. Ergo ubi horarum uariatio est ab Aequatoris æqualitate uno quadrante, ibi aliquis nouus parallelus ab oriente in occidentem à Ptolemæo descriptus est, usq; in eum, qui per medium Hyberniæ, ubi propter sphæræ præcipitem coartationem, non quadrantibus proceditur, sed medietatibus, & paulo post totis horis. Est autem hæc subiecta descriptio ex Ptolemæi libro περὶ τῆς μεγάλης πραγματείας

	19	16 1/2	51. 1/2 1/6	31 1/3 1/12	75 1/3 1/12	229 2/3	Per Agrippinam Colon	IX
	18	16 1/4	50 1/4	29 1/2 1/3 1/12	71 2/3	210 1/3	Per mediam Mœotim.	
	17	16	43 .32.minut.	27 1/2	67 1/2 1/6	188 1/2 1/12	Per Boryſthenis oſtia.	VIII
	16	15 1/2 1/4	46 51.minut.	25 1/2	63 1/2 1/3 1/12	174 1/6	Per fontes Iſtri.	
	15	15 1/2	45 .1.minut.	23 1/4	60	155 1/12	Per medium pontũ Euxi.	VII
	14	15 1/4	43 1/4	20 1/2 1/3	11 1/2 1/3 1/12	144 1/[illegible]	Per Maſſiliam.	
	13	15	40 .56.minut.	18 1/2	52 1/2	137 1/2 1/3	Per Helleſpontum.	VI
	12	14 1/2 1/4	38 1/2 1/12	15 2/3	47 1/2 1/3	114 1/2 1/3 1/12	Per Smyrnam.	
	11	14 1/2	36	12 1/2 1/3 1/12	43 1/2 1/12	103 1/3	Per Rhodum.	V
	10	14 1/4	33 18.minut.	10	39 1/2	93 1/12	Per mediã Phœniceam.	
	9	14	30 .22.minut.	6 1/2 1/3	35 1/12	83 1/4	Per inferiora Aegypti.	IIII
	8	13 1/2 1/4	27 .40 minut.	3 1/2	31 1/2 1/3	54 1/6 1/2 al	Per Ptolemaida Thebai.	
	7	13 1/2	23 .51.mi.20.ſec	O	27 1/2	65 1/2 1/3	Per Syenen.	III
Tropicus Cancri. Amphiſcij Sex.	6	13 1/4	20 .14 minut.	3 1/2 1/4	22 1/3	58 2/3	Per Napatos.	
	5	13	16 .27 minut	7 1/2 1/4	17 1/2 1/4	51	Per Meroën.	II
	4	12 1/2 1/4	12 1/2	12	13 1/3	44 2/3	Per Adulicum Sinum.	
	3	12 1/2	8 1/3 1/12	16 1/2 1/3	8 1/2 1/3	37 1/2 1/3 1/12	Per Aualicum Sinum.	I
	2	12 1/4	4 1/4	21 1/3	4 1/2 1/12	32	Per Taprobanen.	
Aequator	1	12	O	27 1/2	o	27 1/4	Per mediam Africam.	
				Aeſtiua.	Aequinoctialis.	Hyberna.		

Gnomonum umbræ.

		Numerus parallelorũ.	Horæ cum partibus.	Elevatio poli, siue elongatio parallelorum ab Aequatore.				Loca per quæ scribuntur paralleli.	Climata.
Polus ✶ Arcticus.		39	Medius annus.	90	90			Per mare glaciale.	XIX
	Periscij Septem.	38	Menses. 5.	84	75			Per mare glaciale,	
		37	Menses. 4.	78 $\frac{1}{3}$	60 Gradus Tropici ex utrōq; parte			Per mare glaciale	XVIII
		36	Menses. 3.	73 $\frac{1}{3}$	45 puncti maximæ eleuationis su=			Per Pilappos.	
		35	Menses. 2.	69 $\frac{1}{2}$	30 pra horizontalatitudi.			Per mediam Islandiam	XVII
		34	Mensis. 1.	67 $\frac{1}{2}$	15			Per Gotthiam.	
		33	24	66 $\frac{1}{6}$	Pericion primus umbras circũducen=			Per Gotthiam	XVI
		32	23	66	(tium.			Per Gotthiam.	
Circulus Arcticus.	Heteroscij viginti & sex.	31	22	65 $\frac{1}{2}$				Per extrema Scythiæ	XV
		30	21	64 $\frac{1}{3}$				Per Scythiam.	
		29	20	63				Per Thylen.	XIIII
		28	19 $\frac{1}{2}$	62				Per Ebudas insulas.	
		27	19	61				Per Septen. Hyberniæ	XIII
		26	18 $\frac{1}{2}$	59 $\frac{1}{2}$	Hic umbrarum rationes depicimus.			Per medium Hyberniæ	
		25	18	58	40 $\frac{2}{3}$	96	419 $\frac{1}{12}$	Per australes par. Hyb.	XII
		24	17 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$	57	39 $\frac{1}{2}$	92 $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{12}$	372 $\frac{2}{3}$	Per Camolodunū Brit.	
		23	17 $\frac{1}{2}$	56	37 $\frac{2}{3}$	88 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$	331 $\frac{1}{4}$	Per mediam Britañ.	XI
		22	17 $\frac{1}{4}$	55	36 $\frac{1}{4}$	85 $\frac{1}{3}$	304 $\frac{1}{2}$	Per Bullæũ Britañ.	

In hac figura primus ordo significat numerum parallelorũ. Sunt enim.39 in uniuersum. In secundo ordine positæ sunt horæ cum partibus. Deuenitur autem ab.12.horis ad medium annũ. Porrò tertius ordo declarat, quot gradibus quiuis parallelus ab æquatore distet, donec ad nonagesimũ usq; gradum peruentum fuerit. Deinde sequuntur tres ordines pro umbrarum in Gnomonibus ratione, quorum primus æstiuam umbram explicat, Secundus æquinoctialis, Tertius hybernam, usq; ad.25.parallelum. Nam ultra deficiunt rationes umbrarum, propter propinquitatem nimis angustam, ut ait Ptolemæus. Vltimus ordo loca habet in terra habitabili, per quæ paralleli ipsi meant. Marginibus porrò apposuimus utrinq;, illic parallelorum nomina ex umbris, hic climatum numerum. Sed de ijs in sequentibus copiosius differemus. Exempli gratia. Aequinoctialis est primus parallelus, qui habet perpetuo 12 horas. Elongatio eius nulla est: quippe alij paralleli ab ipso distant. Aestiua umbra est. 27.& semis partium, qualium Gnomo.60. Aequinoctialis nulla, Hyberna totidem quot æstiua. Per mediam autem Africam describitur æquinoctialis, ut habet nostra ætate terra habitabilis.

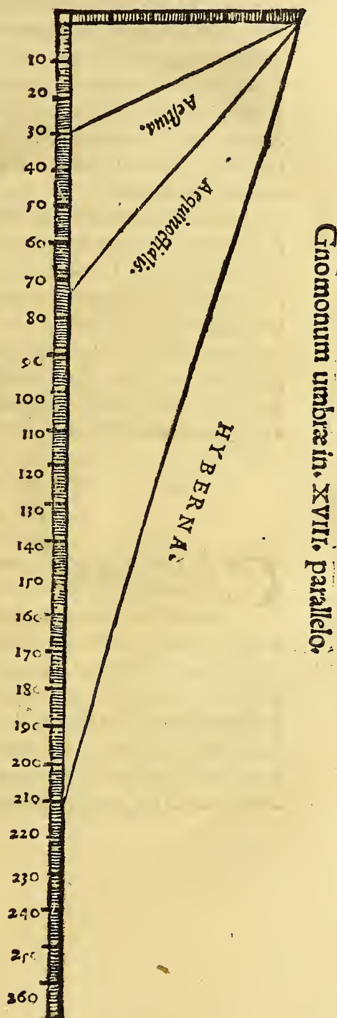
Item secundus parallelus.12.habet horas, & quadrantem: distat ab æquatore gradibus quatuor & quadrante. Vmbra æstiua partes habet.21.& trientem. Aequinoctialis partes.4.cum triente & uncia. Hyberna uero triginta duas. Meat autem per Taprobanen insulam Indici maris. De reliquis parallelis eodem modo conijciendum.

De Gnomonibus autem hoc sciendum: Erigatur ad perpendiculũ stilus in plano, æque cum horizonte iacente, diuidaturq; stilus in .60. æquas partes, in quas easdem & planũ iacens æque scindatur, sed longius multo protendatur, uidelicet ut hyemales umbræ pingi queãt. Tũ sanè in quauis regione, quas diximus umbras, facile uidebis. Nã æquinoctialis umbra bis in anno inquiri potest, æstiua semel, ac hyberna semel, uidelicet cum sol est in Tropicis. Deficiunt autem umbrarum rationes in uicesimo sexto parallelo. Superfluũq; est (ait Ptolemæus) uel

horarum

horarum, uel umbrarum quadrantes, in gnomonibus recensere, ob nimis angustam propinquitatem parallelorum. Porrò obiter hic notandum, quod ex umbrarum, quanquam alia ratiõe, triplices sunt nomĩati paralleli. Primi Amphiscij, id est, in utrãque partem umbram mittentes. Fit eni bis in anno, sole ad uerticem aduentante, ut gnomones nullam umbram faciant in meridie. Ac horum quidẽ umbræ ad Austrum declinant, cũ Sol circa Cancrum uersatur. ad Septentrionem autem, cum Sol ad Capricornum descendit. Tales certe sunt omnes inter duos tropicos comprehensi paralleli: In figura uero nostra, sex primi.

Alteri sunt Heteroscij, id est in alteram duntaxat partem umbram mittentes. Primus eiusmodi est parallelus per Syenen, uidelicet Tropicus Cãcri, quanquam is Solem supra caput habet, nõ etiam reliqui Heteroscij. Heterosciorum itaq;

primus est Tropicus Cancri, Vltimus autem tricesimus secundus, numero quidem uigesimus sextus, omnes à Tropico Cancri ad circulum arcticum usq;. Vltimi sunt Periscij, id est, qui umbram in omnes horizontis partes mittunt in circulum omni die. Horum primus est tricesimus tertius parallelus. Quippe in hoc dies. 24. horarum est. Et totus quidem æstiuus tropicus supra horizonta conspicitur, alter uero occulitur. Numero quidem Periscij sunt septem, à circulo arctico omnes ad polum usque.

Inter circulum arcticum & Polum, propter sphæræ angustiam, differentia parallelorum per. 15 augetur gradus, sed utrinq; ab latere Meridiani intellecti, qui menses singulos efficiunt, donec sub polũ deuentum est, ubi dimidiatus annus, est dies unus: dimidiatus alter, nox una: quoniam sex ibi signa supra horizonta consistunt, sex infra. Itaq; totus annus illic ex die uno, & nocte una conflatur. Est autem hæc figura dimidiatæ sphæræ. Nam hemisphæria eiusdem rationis sunt. Et quæ in hoc diximus hemisphærio, in altero prorsus ita habent. Quare res explicata in hoc nostro, in altero patet.

DE CLIMATVM RATIONE. CAPVT. XI.

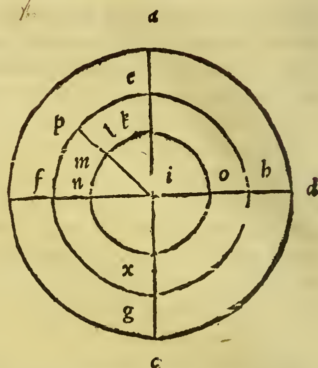
Clima proprie regio est, &, ut Columella ait, quoquo uersus. 60 pedum. Est enim octaua pars iugeri. Apud Geographos uero horarum inclinatio dicitur. Definiunt aũt hoc pacto: Clima est spacium terræ, inter duos parallelos comprehẽsum, in quo porrectißime ab initio Climatis, usq; ad finem eiusdem, dimidia hora uariato est diei. Vbi notandum, quotum aliquod clima ab æquatore fuerit, tot semihoris, longißima eius loci dies, superat diem nocti æqualẽ. Est igitur ratio Climatum dupla ad rationem parallelorum. Nam paralleli quadrantibus distant, Climata uero duobus quadrantibus, id est, mediatis horis. Et ubi paralleli dimidiatis horis cõstituuntur, ibi Climata

integris

integris horis procedunt, & sic sequenter ad finem usq; parallelorum, seruata dupla ratione. Ex figura autem præcedenti parallelorum, facile est conijcere omnia accidentia Climatum, ut sunt horarum differentiæ, poli eleuatio, & umbrarũ ratio. Porrò qui nostra ætate de Climatum ratione scripserunt, præceptionem nobis dederunt, cum ab initio, tum à fine claudicantem: qualis est Ioannis à Sacro Busto, quem authorem de sphæra uocant. Climata uero haud dubie denomĩari debent ab ultimo parallelo, ubi media hora diei uariatio est. Erunt itaq; Climata. 19. his nominibus nominata: Per Aualicum sinum, per Meroen, per Syenen, per inferiora Aegypti, quod alij διὰ ἀλεξανδρείασ: per Rhodum, per Hellespontium, quod autor de sphæra uocat διὰ ῥώμησ: per medium pontum, per Borysthenis hostia, p Agrippinã Coloniam, per Tanais fluuij hostia, per mediam maiorem Britanniã, per australes partes Hyberniæ, per septentrionalia Hyberniæ, per Thylen, per extrema Scythiæ, per Gotthiam, per mediam Islandiam, per mare Glaciale, & ultimum hinc polum usq;. Cæterũ ut hic descripta sunt Climata hemisphærij nostri, ita in altera parte alterius hemisphærij, eadem ratione constitui poßunt, quemadmodum etiam antea de parallelis diximus.

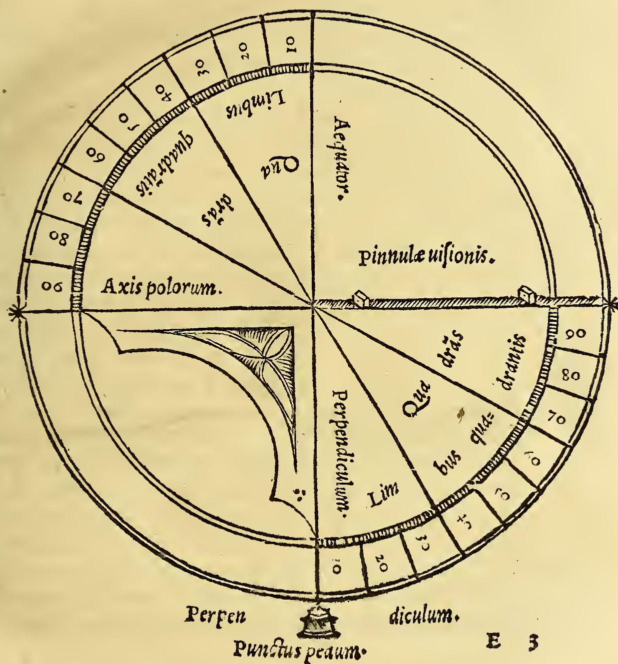
QVOD TERRAE QVANTITAS HVMANO INGENIO CERTO DEprehendi queat. CAP. XII.

AD eam rem hypotheses sunt aliquot. Prima. Circuli ad circulum esse proportionem. Secunda. Medium cœli nobis semper apparere. Tertia. Demissos radios à sole, in terræ differenteis parteis, parallelos esse. Quarta. Terram se ad totum cœlum habere uelut punctum. Quinta. Aequalium angulorum productas circumferentias, similes esse, id est, eandem rationem, proportionemq; habere ad circulos suos. Eius est exemplum subsequens.

Nam quemadmodũ b a, est quadrans maximi circuli a b c d, ita f e est quadrãs medij circuli e f g h, et n k minimi. Sunt enim oẽs ad angulũ a i b. Itẽ ut p e est octaua pars medij circuli, ita l k est octaua pars minimi circuli. Sunt enim ad eundẽ angulũ arcus. Ita quemadmodũ cœlũ in quatuor æquas ptes diuidimus, super centrum mundi, nimirum sua proportiõe etiam terra in quatuor partes scinditur, ut superni quadrantes infernis quadrantibus comparẽtur. Et quẽadmodum quadrantes in cœlo nonagenis gradibus diuiduntur, ita etiã terræ quadrantes. Cum autem cœlum circumuoluatur, totum utiq; sub aspectum cadit: atq; ita facile est illic quartam portionem inuenire. Secus autem de terra. Quandoquidem homo diutina peregrinatiõe, ni superiora respexerit, scire nõ potest quotam partem eius trãsierit. Alioq facillimum erat totius terræ quantitatẽ, atq; adeo omnes eius partes inuestigare. Ideoq; hæc ex superioribus uenari oportet. Quam ad rem sunt Astrolabia, atq; alia instrumenta multa. Porrò de Quadrante negotium facillimum est, id nunc exequemur. Diuide quemuis circulum in partes quatuor, ita ut dimetientes duæ se in centro ad angulos rectos intersecent. Deinde semidiametro alteri pinnulas appone, per quas & poli stella, uel aliud astrum uideri queat: aut per quas radij solares poßint demitti. Ex dictis aũt notum est, si per pinnulas uideas polũ, eam dimetientem significare axem mundi: alteram autem pinnulis carentem, æquatorem. Quod si per foramina pinnularũ, radios solis accipias

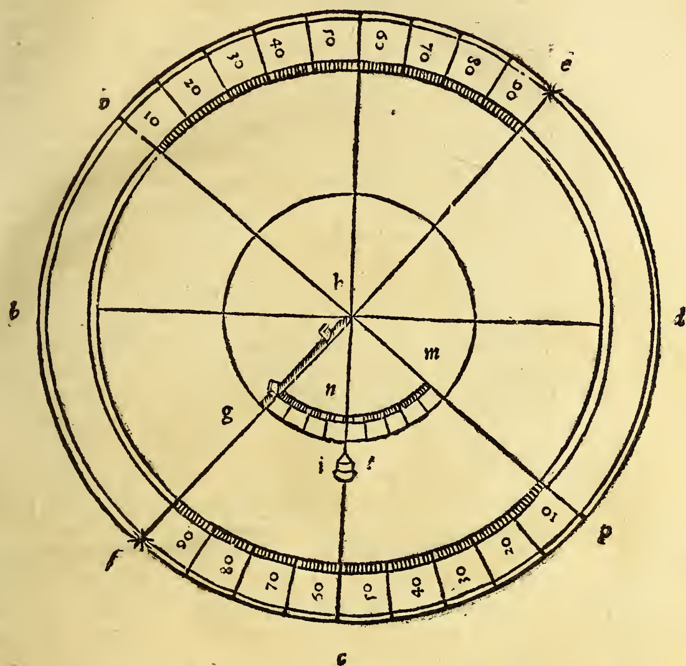
cipias (quod commodißime fit cum sol sub æquatore decurrit) illa dimetiens tunc significat æquatorem, altera uero axem mũdi. Porrò limbus quadrantis diuidendus est in nonaginta partes, et si uoles, etiam oppositus arcus in totidem. Deniq; fige in centrum perpendiculũ, et paratus est quadrans, quantũ ad hoc negotium attinet. Huius hæc est figura.

Cæterum memoria tenendum est, quod capite octauo diximus, quatuor puncta cum horizonte cedere, ab meridie in septentrionem cedentibus nobis, aut contra, à Septentrione in meridiem. Sunt autem hæc, Duo poli, zenith capitis nostri, atq; punctum ei oppositū. Nam quantum superius nos ab æquatore discesserimus, tantum inferius oppositū punctum identidē cedit, atq; adeo polus alter leuatur, alter deprimitur. Ideoq; hæc quatuor idem sunt, Distantia zenith ab æquatore, distantia pūcti oppositi ab eodē æquatore, eleuatio poli, ac depreßio alterius poli

Est item huius negotij alia demonstratio, quæ tamen etiam ipsa procedit ex capite octauo.

Esto circulus a b c d, Colurus nostro Meridiano iūctus. Sed b d horizon. Item e f, axis ac poli mūdi. Porrò æquator sit diameter o p. Deniq; h g m, quadrans minoris circuli. Et limbus eius, g n m, respondens inferiori quadranti in cœlo f c p. Item pinnulæ quadrantis g h. Sed perpendiculum h i l Cū aūt horizon à nobis sit institutus b d, erit eius axis a c, in quem perpetuo cadet perpendiculum. Si igitur polum inspicere quis uolet, cadet g h latus quadrantis minoris circuli, cum axe mundi f e. At h m, cum æquatore o p. Viso igitur polo, uide quo perpendiculum ceciderit. Id enim in limbo, quem uidemus ita esse 90. partibus dissectum, quemadmodum prior formula monstrabat, numerum graduum ab n in m abscindit, quæ certe portio quadrantis respōdet cœli portioni, quæ est c p. Tum ita ratiocinandum. Eadem est distantia zenith ab æquatore in nobis apparenti hemisphærio, quæ & puncti pedum in inferiore ac nobis absconso hemisphærio. Sed n m respondens c p, indicat nobis numerum graduum, quantum punctus pedum ab æquatore distat, ergo etiam quantum zenith nostrū ab æquatore distat, indicabit. Porrò cum eadem distantia sit zenith ab æquatore, cū eleuatione poli, ut capite octauo demonstratū est, numerus graduum in limbo quadrantis abscissus à perpēdiculo, uidelicet ab n in m erit numerus eleuationis poli, ac sic regionū latitudo à nobis inqsita est.

De latitudine

HEN. GLAREANI
DE LATITVDINE TERRAE. CAPVT. XIII.

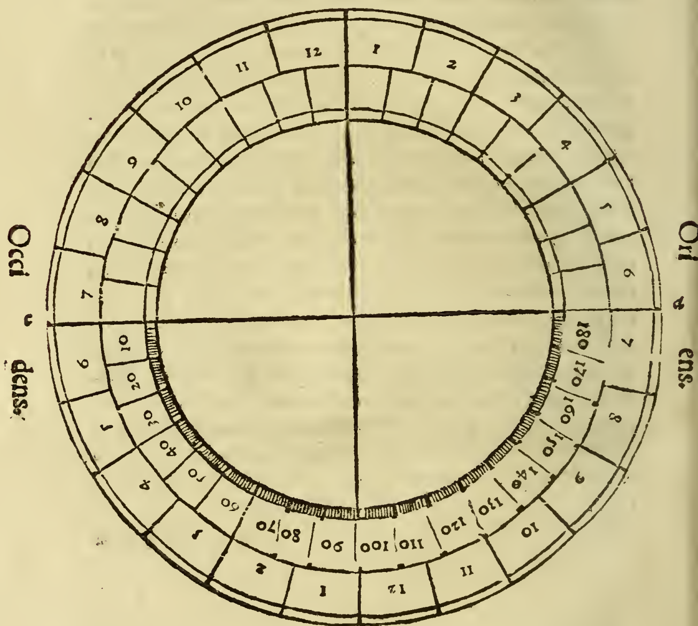
LAtitudo terræ à Meridie in Septentrionem intelligitur, sed perquiritur ex superioribus dictis. Quippe sub æquatore polus in horizonte conspicitur. Sin autem uerso itinere ad alterutrum polorũ, ab eo uno gradu cesserimus, id quod, ut iam diximus, ex instrumento facile haberi potest, hoc tum spatium metiri oportet, quo menso, aperte apparebit, quantum terræ singulis gradibus respondeat. Porrò id inter bina loca, ubicunq; gentiũ uoles, inuenire poteris, modo à Meridie in Septentrionem, aut contra, incesseris recta sub meridiano. eũ numerum uel milliariorum, uel stadiorum inuentũ multiplica in. 360. gradus. Ita habebis totum ambitum terræ, qui quidem est secundũ maiorem circulum. Verum quot stadia singulis gradibus respondeant, diuersum authores tradidere. Ptolemæus enim singulis gradibus quingenta stadia deputat, quæ si multiplicauerimus in. 360. gradus, prouenient. 180000. stadiorũ Rursus si hunc numerũ multiplicauerimus p .7. ac summã productam per. 22 diuiserimus, emerget subito numerus dimetientis, stadiorũ. 57272. ac $\frac{8}{11}$. Quod si octona stadia singulis millibus passuũ deputabis, fiunt totius ambitus milliaria Romana. 22500. Plinius enim lib. 2. cap. 23. ait stadium habere passus. 125. Itaq; in millenos passus uenient octona stadia. Eratosthenes autem, ut idem Plinius penultimo capite lib 2. author est, singulis gradibus deputat septingenta stadia. In quibus à Ptolemæo ducentis gradibus distat. Eratosthenis supputationem secutus est Strabo & ueterum plerìq;, & author de sphæra. Ambitus autem totius maioris circuli, authore Eratosthene, erit. 252000. stadiorum. At millium passuum. 31500.

DE LONGITVDINE CIVITATVM CAPVT. XIIII.

SAnè à Borea in Austrum perfacile est regionum latitudinem, ut capite præcedente iam docuimus, inuenire, quandoquidẽ utrinq; aliquod

aliquod immobile principium est, uidelicet polus. At ab ortu in occasum non ita facile. quando nullum ibi principium immobile uidetur. Ideoq; notandum, quemadmodum zodiacus in.12.signa diuiditur, ita etiam æquinoctialis. Quem eo libentius nominamus, quod zodiaci signa inæqualiter oriuntur atq; occidunt. Porrò quini deni gradus æquinoctialis, id est, dimidiatum signum, singulis horis conscendunt. Triceni uero, id est, totum signum, binis horis. Sequitur ex eadem ratione, ut totus æquator intra.24 horas exoriatur, quæ faciunt diem naturalem. item semicirculus intra 12 & singuli quadrantes senis horis. Vt igitur ciuitatum longitudo inuestigetur, hoc consyderandum est, quot horis citius Sol oriatur huic, quàm alteri ciuitati. Necessum enim est, ut quæ magis ad orientem sunt urbes, etiam citius orientem solem habeant, quàm eæ, quæ ad occasum uergunt. Quod si ciuitas aliqua, una hora citius habuerit orientem solem quàm altera, haud dubie quinis denis gradibus distabunt. Si duabus horis, tricenis. Sin media hora, distabunt gradibus septenis ac semißibus. Verum hæc differentia ortuum, in diuersis regionibus potest accipi, ex uno aliquo, quod eodē tempore, atq; adeo uno momento apparet in diuersis regionibus. Quales sunt eclipses Lunæ, quæ uno quidem minuto temporis consistunt. sed ijs, qui magis orientales sunt, plureis horas de horoscopo abscindunt. quandoquidem citius habuerunt orientem solem, ideoq; citius etiam numerarunt, ut Arbilis Assyriæ urbs orientem uersus, habuit Eclipsim hora quinta, quando Carthago occidentem uersus hora secunda. Tribus ergo horis distant, gradibus.45. authore Ptolemæo lib.1. cap.4. Eius sit typus subsequens.

a, Sinarum regio & oriens. c, Fortunatæ insulæ & occidens. a b c, superius hemisphærium cognitum. a d c, inferius hemisphærium Ptolemæo incognitum. b c d, arcus noctis Sinarum. d a b, arcus noctis insularum Fortunatarum.

De mensura

DE MENSVRA ET EIVS PARTIbus, atq; inibi de pede Romano. CAP. XV.

MEnsuram omnem, de qua nobis sermo est, finitam esse cōstat: Partes uero eius multæ sunt, cum apud Latinos, cum apud Græcos. Nobis à minimis incipiendum, sed breuiter, ut alia. Est igitur digitus, qui cōtinet quatuor hordei grana in latum posita. Palmus minor quatuor habet digitos, græce παλαιστή, à nostris trāsuersa manus. Maior. 12. digitos, quem Græci σπιθαμήν uocāt, Latini dodrantem. Pes, quatuor palmos minores habet. Cubitus siue cubitum, sesquipedem. Gressus, duos pedes et semissem, græce βῆμα. Passus, quinq; pedes, hoc est, duos gressus. Orgya, sex pedes: est enim mensura inter manus expansas, ut uertit ex Suida Budæus. Stadium .125. passus. Plethrum, centum pedes, quanquam sæpe pro iugero capitur. Diaulos, duo stadia. Milliarium nomen habet à mille paßibus: continet aūt stadia octo. Dolichos, duodecim stadia. Schænus, .60. stadia. Parasenga. 30. stadia. Stathmos porrò, id est, tabellariorum, siue ueredariorum diuersorium, mensurarum maxima, nō ita certa tamen: apud quosdam tamen milliaria. 28 & semis continet.

Quando autem de mensuris certatim omnes præcipiunt, qui Mathematica nostra ætate docent, pauci uero, quoties quid oculis subijciē dum est, quicquam certi adferre in medium possunt, operæpretium uisum est nobis mi ornatißime Ioannes, studiosæ iuuentuti indicare uel unam hic mensuram pictam. pedis inquam Romani, quam quondam cū Luteciæ degerē, à Clariß. uiro, D. Guilielmo Budæo, Galliæ nostræ maxīo ornamēto, accepi. Nā forte cū ab urbe pestis nos pelleret, ac ambulare aliquo liberet, cōmodum in mentē uenit, ut illius uillam inuiserem. Et uidi quidem non absq; ingenti uoluptate. Demum Basileæ cū benignitas tua è Francica legatiōe reuersa, uellet aliquot mensibus hic frui consuetudine D. ERASMI Roterodami, ueræ ac Christianæ Theologiæ instauratoris, parentisq; nostri, ac omnium studiosorum, Ioannes à Lasko.

monstraretq; mirificum hoc opus sphæræ, quod Christianissimus Galliarum rex FRANCISCVS tibi dono dederat in monimentum amoris mutui. Memini me quoque tum tibi commonstrasse, quid muneris ego à Budæo, eiusdem illustrissimi Regis Secretario haberem. Erat munus illud tuũ regium, eximium, ac magnificũ, à maximo principe datũ: Meũ non eiusmodi, sed tamen quale decebat doctum, ac eximiũ uirum dare, studiosum accipere. Certe ut nulla sit donorũ comparatio, certe animi nobis æstimandi sunt. Rex est omnium munificentissimus, Budæus omniũ humanissimus, uterq; munificus, uterq; humanus. Sed ad rem reuertar. Iubebas tum ut faber aliquis eundem pararet tibi pedem, quod factum est à nobis sedulo. Atque hic est, quo urbs Parisiensis in operibus publicis utitur. Putatq; Budæus eam formam à Romanis in Gallias, ut pleraq; alia, uenisse. Eam hic oculis subijcere placuit, sed dimidiatam dúntaxat, propter spacij angustiam.

Porrò cũ hæc scriberem, in manus nostras uenit alius Ro. pedis typus Leonardi de Portis, Iurisconsulti Vicentini, uiri apprime eruditi, ac diligentis, quam ait Romæ in hortis Angeli Colocij uiri doctissimi extare. Eam quoque formam hic appinximus, ne studiosi hic quicquam desyderarent.

Parisiensi pedi fermè conueniunt apud artifices formæ, quibus in operibus publicis utuntur. Superat autem Leonardi pedem plus uncia. Et ipse Leonardus ingenue fatetur pedum publicorum formas maiores esse uncia .xvi. digitis manus non omnino crassæ, ut nũc sunt homines. Ridiculum aũt fortassis, quod quidam putant olim maiores fuisse homines, quàm sint nostra ætate. Vtut res se habeat, uerisimilius est, cũ primum typus hic hominibus placeret, ut mensuræ examen esset, electum esse hominem eximiæ staturæ, non omnino portentosæ, nec etiam prorsus uulgaris, à cuius magnifica forma, magnifica

Dimidium pedis Romani, ac urbis Pariesiensis.

Vnciæ siue pollices. I II III IIII V VI

Digiti. I II III IIII V VI VII VIII

Dimidium pedis antiqui ex Leonardo.

Digiti. I II III IIII V VI VII VIII

Palmi. I II

magnifica mensura acciperetur. Et uidi quorũ pedes excederent hanc formam Parisiensem, sed in paucis: in plærisq; deficere. Leonardus putat à natura hæc inspicienda; quandoquidem denominatio pedis à natura est: Et siliquas ubiq; esse easdem, & digitos quoq;. At ego conijcio postea hanc per siliquas diuisionem à doctis adiectam, primum aũt pedem usurpatũ ut nunc publice habetur. Verum huius negotij institutũ non est, ut hæc exactius prosequamur. Quod aũt ad negotium nostrũ attinet, sciendũ in omnibus circulis maioribus, quoquo uersus trahantur, omneis gradus æquales esse, atq; singulis quingena stadia respondere, authore Ptolemæo, si codex non fallit. Nam authore Eratosthene, quem fermè sequuntur Geographi, collatio singulorum graduũ, est septingenorum stadiorum. Neq; uerisimile est, ducentorum stadiorum differentiam in singulis accidisse gradibus. Id etiã supra adnotauimus, cum de latitudine terræ diceremus. Quapropter multiplica cœli gradus, qui sunt. 360, in quingenta stadia, subito emergent maximi cuiusq; circuli stadia. 180000. quæ si per octo diuidantur, prouenient milliaria italica. 22500. In parallelis autem discrimen est. nam quanto æquinoctiali propinquiores sunt, tanto maiores arcus habent, ac proinde maiorem collationem in gradibus. Contra uero, quanto polo propinquiores, tanto minores arcus habent, & proinde minorem collationem in gradibus. Hæc in tabulis Ptolemæi ferè marginibus apponitur.

DE VENTIS. CAPVT. XVI.

Ventus est exhalatio calida & sicca, lateraliter circa terrã mota. Causa efficiens uenti est Sol et astra, Materia uero exhalatio. quæ dum in sublime, partim astrorũ ui, partim natura tollitur, obstaculum inuenit mediam regiõem aëris frigidam, & ab se pellentem calidum. Ideoq; retruditur exhalatio, meatq; in obliquũ circa terram. Vbi notandum, aërem secundũ qualitatem, diuidi in tres regiones: Infimam, quæ proxime circa nos est, plærunq; temperatã: Me

diam frigidam, quam attingunt celsißimi montes. Tertiam supremam calidam, proximamq́; sphæræ ignis. In hac postrema generantur dra= cones uolitantes, stellæ cadentes, et similes impreßiões, ut uocant Phi= sici. Quod uero ad loca uentorũ attinet, notandũ in quouis horizon= te quater=

te quaternas uentorum regiones principales intelligi posse, quibus utrinque binas adpingere oportet. Erunt itaque tres ab ortu uenti, tres ab occasu, totidem & à septentrione, & à meridie, quæ denotat hic depicta figura. Socios quidem uentos ab tropicis utrinque imaginamur, sicut ab Arcticis ex utraque parte. Poëte uero quatuor duntaxat uentos principales nominarunt: ab ortu Eurum, ab occasu Zephyrum, ab septentrione Boream, & ab meridie Austrum. De hac re sunt hæc Manilij duo carmina.

Asper ab axe ruit Boreas, fugit Eurus ab ortu.
Auster amat medium solem, Zephyrusq; cadentem.

Eandem rem Naso lib. 1. Metamor. describens, quanquam magis explicato sermone, atq; adeo splendidioribus figuris depinxit.

Eurus ad Auroram, Nabathæaq; regna recessit,
Persidaq;, & radijs iuga subdita matutinis.
Vesper, & occiduo quæ littora sole tepescunt,
Proxima sunt Zephyro. Scythiam, septemq; triones
Horrifer inuasit Boreas. Contraria tellus
Nubibus assiduis, pluuioq; madescit ab Austro.

Venti etiam diuersarum sunt conditionū, sanissimi Boreas et Subsolanus: pestiferi Auster & Chorus: tonitruosi præ cunctis quidem Boreas, quanq̃ etiam Circius & Chorus hi etiam fulminosi sunt. Zephyrus pruinas soluit & frigus. Contrarij uenti putandi sunt secundū diametrum horizontis, quemadmodū Zephyrus Subsolano, et Septētrio Austro, ut præcedens figura facile indicat. Nomina etiā uentis imponuntur sæpe à contrapositis terris, quemadmodū Græci Cæciam dixerunt Hellespontium, quod ab Hellesponte in Græciā deferretur. Et Horatius Chorū uocat Iapyga, queadmodū etiā Ptolemæus, q. ab Iapygio Italiæ promontorio euntibus in Aegyptū flet, ut in Ode. 3. Sic te diua potens Cypri. Eadē ratiōe Latini Circiū uocauere Gallicū, q. à Gallia ferretur. Porrò m'lti docuerūt, ut omni ipe sciatur unde quis uentus flet

quemadmo-

quemadmodum Vitruuius lib.1.negotium non ita magnum,si figuram istam,quam pinximus,in planum ponas,atq; in eius medio stilum erigas,à quo dependeat linum,aut quippiam aliud, quod uento agitari queat.Id unum tamen cura,ut dimetiens illa,cui inscripti sunt Notus & septentrio, lineam meridianam præsentet, quod horoscopo facile inuenitur.

QVA RATIONE PTOLEMAEVS AC eius sequaces pinxerint orbem. CAP. XVII.

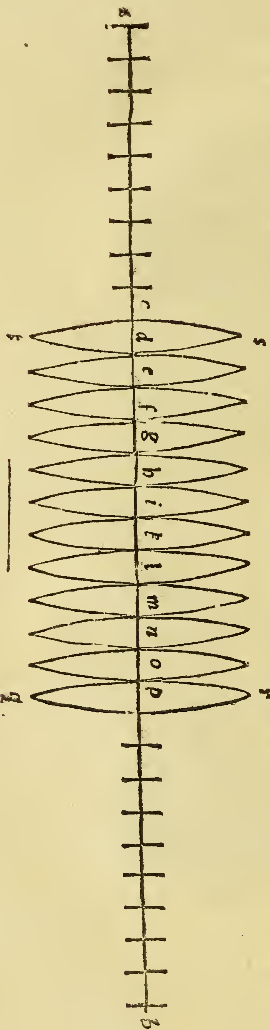
CVm uellet Ptolemæus longitudinis terræ etiam ponere aliquod immobile principium, Alexandriam patriam suam elegit, ad quam omnes omnium ciuitatum differentias in horis referret, uidelicet quantum aliæ ad ortum,quantum aliæ ad occasum tenderet. Constituit itaq; ad occasum Meridianum,qui per polos transiens,altera dimidiata parte ad orientem usq; portenditur, totamq; habitabilis terræ longitudinem claudit. Quæ,ut ipse inuenit,ex duobus quadrantibus constat,gradibus aũt bis nonaginta,id est.180.Verũ nostra ætate alteri quoq; duo quadrantes magna ex pte lustrati sunt. Sed notandum omne rotundum dimidiata dúntaxat uideri parte. Vt igitur tota habitabilis sub unum aspectum ueniret,qui nostra ætate habitati orbis typum pinxerunt,globi superficiem aperuerunt,uelut chlamyde magis pansa. Videmus autem globum circulis circundatũ,ac primis quidem duobus principalibus meridianis, qui in polo ad circulos rectos, quemadmodũ Coluri in sphæra sese intersecant,ac totam superficiem in quaternos quadrantes diuidunt. Alteris uero parallelis.Ptolemæus igitur duos nobis quadrantes exhibuit ab occidente in orientem. Alteros duos nostri utriq; marginibus adiecerũt.Porrò omnes lineæ,quæ à polo in mappa descendũt,uocantur Meridiani: quæ uero ab ortu in occasum,Paralleli dicuntur,eo quod nullo in loco conueniant. Diuisio omnium frequenter fit gradibus denis,quanquã & quinis fieri potest.

DE PICTVRA GLOBI. CAP. XVIII.

TErram in globum pingere uulgato hoc modo possumus. Primũ sanè inquirendi sunt poli, & hoc uel motu, uel circino. Circinatio autem potißimum ex quadrantibus constat. Deinde inuestigandus est æquator, quem eodem pacto, quo polos, inuestigare possumus, ita ut ab utroq; polo omnibus partibus æquatißime distet. Meridianos autem faciemus omneis in polo coëunteis, & in æquatore maxime distantes. Discernuntur autem frequenter in mappulis denis gradibus, nonnunquam etiam quinis, ut iam dictum est. Eorũ centrum est in æquatoris peripheria inquirendum. Et paralleli quidem totidem gradibus discernuntur, quorum centrum est polus. Deinde ponamus alicubi numerum graduum longitudinis terræ. Is autem ad occidentem post Hispanias incipit, ut constituit Ptolemæus. Porrò cum numerum pingere conuenit ad incognita terræ. Sic enim nusquam impedimento erit. Latitudinis gradus etiam ad occidentem pingi poßunt. Et in pingendis terris utile etiam fuerit ab ipsa mox Hispania incipere. Ducendi sunt autem primum termini littorum trium partium continentis Europæ, Africæ, atq; Asiæ. Postea uero et fluuij, et montes maiores pingendi, quantum spatij iniquitate non excludimur. Insulæ quoque & maris sinus, & si quæ alia adijci poßunt, aut ex mappulis, aut ex tabulis facile haberi poßunt.

DE INDVCENDA PAPYRO IN GLOBVM. CAP. XIX.

HAbito quadrante cuiusq; maximi circuli in globo, diuide eũ in parteis treis, ut cõsuetudo est cõmunis signa pingentiũ. deinde accipe papyrum, quam in planũ immobilem ponito, duc in ea quàm longißimam lineam, in qua ut minimũ.30. discriminato parteis, quales in quadrante globi treis inuenisti. Secta autem sic tota linea huiusmodi partibus, ponito circini pedem ad exremum marginem, et al-

terum extende pedem in undecimũ punctum, ita ut denã trãsmittas spacia, duc subinde arcus circulorũ, hemiciclijs minores, ex puncto in punctum, deinceps mouendo pedẽ circini. Porrò in alterũ marginem conuerso circino, cõuersos duc arcus, ac. 12. sectis partibus, habes papyrũ, quã globo inducas. Sunt autem uelut. 12. zodiaci signa, sed in æquatore facta, quanquam in his error bifariam accidere potest, & quod globi raro uere rotundi ab artificibus parantur, & quod circinus etiam facile cedit. Verum hæc à mediocriter exercitato facile corrigi possunt.

Sit linea a b, in triginta æquas diuisa partes, quales singuli quadrantes æquinoctialis ternas habẽt. Ponito circini pedem alterum in b, alterum extende in o, sic enĩ dena transmittes spacia, duc arcum q r. Deinde ex b promoue circinum uno puncto. ita enim alter pes in n ueniet. Tum rursus duc arcum, atq; ita deinceps, donec in c deuentum fuerit. Deinde in marginem alterum transfer circinum ita ut in a posito uno pede, in d alterũ extendas, atq; illic duc arcum s t, & emerget duodecima pars superficiei quã quærimus c s d t. Deinde ex a promoue uno puncto circinum ut antea in altero margine fecimus. ita enĩ in e pes alter ueniet. ac deinceps promoue donec ad p deueneris, ac habebis duodecim partes papyri, quã globo apte circũponere poteris, quanquã superne propter sphæræ coarctationem nonnihil superabit. Sed id corrigere haud magno negotio quis exercitatus poterit.

DE NOMINIBVS GEOGRAPHORVM. CAPVT. XX.

QVadruplicia sunt nomina Geographorum. Prima maris, maritimorumq; locorum. Sunt autem hæc: Mare, Oceanus, Sinus, Fretum, æstus, Euripus, Bosporus, portus, littus, agger, ora, Chersonesus, id est, peninsula, Isthmos, Insula, promontorium. Altera nomina generalia, partium terræ sunt hæc: Continens, terra, territorium, regio, regnum, prouincia, Gentiles, populus, plebs, urbs, Ciuitas, Oppidum, Emporium, Castellum, Vicus, Pagus, Villa, Casa, Tugurium. Tertia nomina agrorum sunt hæc: Mons, Vallis, Collis, Cliuus, Rupes, Vertex, Iugum, Cacumen, Conuallis, Fauces, Campus, Ager, Aruum, Pratū, Pascua, Sylua, Lucus, Nemus, Saltus, Virgulta, Spinetum, & similia. Quarta, nomina generalia fluuiorum, stagnorum, & cæterorum aquosorum locorū, sunt hæc: Fons, Riuus, Fluuius siue Flumen, Torrens, Fluentū, Gurges, Amnis, Fluctus, Vnda, Ripa, Ostium, Alueus, Vadum, Lacus, Stagnum, Palus, Lacuna, Cisterna, Piscina, Thermæ. Hæc apud Ioannem Coclæum Noricum amicum nostrum, diffuse ac eleganter descripta, paucis attigimus, ne in alieno opere ingeniosi esse uideremur.

DE DIVISIONE TERRAE. CA. XXI.

QVoties fit mentio de diuisiōe terræ habitabilis, intelligitur hæc sectio de superficie terræ supra aquam extante, quā homines & reliqua animantia inhabitāt. Eius tres sunt partes, Europa, Africa & Asia. Minima est Europa, in qua nos sumus. Caput eius Roma. Media est Africa, in qua Carthago, pertinax Romani imperij æmula. Maxia aūt est Asia, cuius caput quondā Troia. Porrò hæ tres partes uocantur continens. Nā insula dicitur undiq; circundata mari, Nec alicubi harū adhærens cōtinuata terra. Europa diuiditur ab Asia mari Aegæo, Propōtide, Ponto Euxino, Mæotide palude, Tanai fluuio, et hinc linea, quæ recta à fontibus Tanais ad septētrionē porrigitur. Inter mare Aegæū et Propontidem est Hellespontus, per quem olim tranauit Leander ab Abydo ad Sestū, urbes littorales, illā Asiæ,

hanc Europæ. Inter pontum Euxinum & Propontidem est Bosporus Thracius. Inter Mæotim & pontum Euxinum, Bosporus Cimmerius, ab oppido Cimmerio Tauricæ Chersonesi, quod ipsũ tamẽ à Cimbris nomen habet, autore Strabone lib. 7. Eadem Europa ab Africa diuiditur, primum freto Herculeo, deinde mari mediterraneo, quod etiã nostrum mare omnes scriptores uocant. Accipit autem appellatiõem hoc mare ab uarijs, quas alluit, gentibus. Nã ubi Iberiam, id est, Hispaniam attingit, uocatur Ibericum. Vbi Baleares insulas, Balearicum. Vbi Galliam, Gallicum. post Ligusticum ab Liguribus populis; & Tyrrhenum, & Tuscum, & Hetruscum, & Inferum. Item Hadriaticum, siue Venetum, siue superum, Ionium deinde, & Siculũ à Sicilia, & Sardoum à Sardinia, & Africum ab Africa. Ita Libycum, Aegyptiacum, Syriacum, Pamphylicum &c. Africa uero diuiditur ab Asia mari Indico, mariq; rubro, qui et sinus Arabicus dicitur. Deinde linea, quæ ab Heroum ciuitate per Isthmum quo Asia & Africa connectuntur, ad nostrum mare uergit, quamuis plæriq; authores ponant terminos Asiæ & Africæ Nilum, quos recte reprehendit Ptolemæus lib. 2. cap. 1. Ait enim commodius esse, quoties fieri potest, mari, quàm flumine continentem diuidere. Præterea ne Aegyptus scindatur, ac distrahatur, si Nilus statuatur terminus.

EVROPA.

DE EVROPA ET PARTIBVS eius maioribus. CAP. XXII.

AB Europæ descriptione omnes authores inceperunt, tanquam ab ea quæ esset notior ac magis culta. Deniq; maxime celebrata, cum ob Macedonum imperium, tum ob Romanorũ potentiam. Strabo etiam lib. 2. multas præterea rationes adfert. Hanc Ptolemæus

lemæus libris duobus, uidelicet secũdo & tertio, descripsit, in utroq; regiones denas septenas enumerans. Ita ut in uniuersum regiones Europæ sint. 34. tabulæ uero decem. Sunt autem regiones hoc ordine, Hybernia insula Britannica, Albion similiter insula Britannica, Hispania Bethyca, Hispania Lusitania, Hispania Taraconensis, Gallia Aquitanica, Gallia Lugdunensis, Gallia Belgica, Gallia Narbonẽsis, Germania magna, Rhætia, Vindelicia, Noricum, Pannonia superior, Pannonia inferior, Illyris & Dalmatia. Hactenus ex libro secũdo apud Ptolemæum, sequente uero libro rursus. 17. hæ: Italia, Cyrnus, Sardinia, Sicilia, Sarmatia in Europa, Taurica Chersonesus, Iazyges Metanastæ, Dacia, Mysia superior, Mysia inferior, Thracia, Chersonesus, Macedonia, Epirus, Achaia, Peloponnesus, & Creta insula.

DE REGIONIBVS, QVAE LIBRO secundo apud Ptolemæum continentur. Et primum de Insulis Britannicis. CAP. XXIII.

CVm autem in describendo orbe, ingeniũ ac industriam Ptolemæi nemo uicerit, operæpretium uisum est nobis illuc iuuentutẽ uelut ad fontem & perfectum huius negotij artificem dirigere. Perstrinximus itaq; regionum generales fines ad illius præscriptionẽ, paucula adijcientes rerum uel priscarum, uel nostræ ætatis; insigniũq; locorum quædam nomĩa, ut uidelicet tædium iuuentutis alleuaremus. Porrò nec in artificio solum eximius Ptolemæus, sed in ordine quoq; admirabilis, ita regiones deinceps texuit, ut à sinistris ad dextera, hoc est, ab occasu ad ortum: deinde à magis septentrionalibus ad australia pergeret. Ideoq; ab Hybernia insula maxime septentrionali atq; occidentali incepit. Hybernia itaq; insula à septentriõe Hypboreo alluitur Oceano, ab occasu occidentali, à meridie Verguo, ab ortu Hybernico. Hodie dicitur Irlandt. Paret autem Anglorum regi. Homines sunt agrestes. In ea fabulantur esse D. Patricij purgatorium. De hac .I.

 mirandà

miranda scribit Pomponius Mela.

.II. Albion à septentrione habet Oceanum Deucalidonium, ab occasu Hybernicum & Verguuum, à meridie Britannicum, ab ortu Germanicum. In ea neq; montes sunt, neq; paludes, authore Ptolemæo. Hodie in duo regna diuisa est insula, Angliæ, & Scotiæ: quibus populis non admodũ conuenit. Anglia hodie multis eximijs claret ingenijs, & qđ rarum est, erudito rege HENRICO eius nominis octauo, cuius exemplo non mirum est multos ad studia honesta excitari. Insula triquetra est apud Cæsarem & Strabonem. De ea copiose tractat Cæsar lib 5. de bello Gallico. Insulæ adiacent his Orchades triginta numero, & Thyle septentrionis ultima apud ueteres.

DE HISPANIA. CAP. XXIIII.

Continentis prima portio ad occasum, est Hispania, quæ à Septentrione Cantabrico, ab occasu occiduo clauditur Oceano, à meridie freto Herculeo, & mari nostro, ab ortu Pyrenæis montibus, qui Galliam ac Hispaniam disterminant. Strabo lib. 3. corio bubulo adsimilat. Hæc treis in parteis à Ptolemæo diuiditur, In Bethycam, Lusitaniam, & Taraconensem.

.III. Bethyca à Bethy fluuio denominata, fines habet à septentriõe Lusitaniã, diuisam ab ea fluuio Ana: ab occasu oceanũ occiduũ, à meridie fretũ Herculeũ et mare nostrũ, ab ortu lineam, quæ à Balearea ciuitate ad Anam ducitur. Hæc regio hodie regnum Granatæ dicitur.

.IIII. Lusitania à septentrione habet Taraconensem Hispaniam, diuisam ab ea flumine Durio, ab occasu Oceanum occiduum, à meridie Anam flumen, ab ortu lineam ab Ana ad Durium ductam. Hanc regionem aliquanto maiorem facit Strabo. Et nostra quoq; ætas. Portugallia enĩ uocatur, regnum nobile, cuius solertia factum est, ut ab Hispania in Indiam hodie nauigetur. Ciuitas regia in ea est Vlysbona, quam Plinius Olyßipponem uocat.

.V. Taraconensis Hispania, penè dupla ad priores, à septentriõe oceanum Can-

num Cantabricū, ab occasu occiduū habet, Lusitaniam, Bethycamq́; à meridie mare Ibericum, siue nostrum, ab ortu Pyrenæos montes ac Galliam. Hanc secat amnis Iberus, à quo olim Romani Hispaniam citeriorem ac ulteriorem diuiserunt. Hæc natio hodie quatuor habet regna, Castellæ, Gallicia, Nauarræ, ac Tarraconiæ, ab inclyta Scipionum ciuitate. Præclarißimi in Hispania populi Celtiberi, ac eorū urbs Numantia, quæ Romanis decem annis restitit, tandem à Scipione inferiore expugnata. Item Saguntum oppidum insigni clade sub Hannibale clarum, & Carthago noua à Scipione superiore expugnata. Porrò Hispania Romanis obstitit plus ducētis annis, sub Augusto primum perdomita. Insulæ duæ adiacent Hispaniæ Baleares, maior & minor, quæ hodie etiam inde Maiorica ac Minorica uocantur. Et Gadis in extremo oceano Herculi sacra. Item Herculis columna in Bethyca, Calpæ.

DE GALLIA. CAP. XXV.

SEquitur Gallia post Pyrenæos montes, inter Hispaniam, Germaniamq́; & duo Maria, Oceanum et mare nostrum sita. Quā C. Cæsar, et ueteres omnes in partes tres diuiserunt, Aquitaniam, Celticam (quæ proprie Gallia) & Belgicam. Aquitania à Celtis diuiditur Garumna flumine. Celtæ à Belgis flumine Sequana, Deniq; Belgæ à Germanis flumine Rheno. Hic enim est antiquus limes Gallorū & Germanorum apud omnes authores. Atq; hæc diuisio fuit antiqua. Augustus autem Cæsar Aquitanis adiecit quicquid inter Garumnam & Ligerim amnes est populorum. tum reliquos Celtas, in Galliam Lugdunensem & Narbonensem diuisit, adiēcta Narbonēsi prouincia uetere, quam antea Romani tenuerant, quæ'que hodie adbuc nomen tenet. Hanc diuisionem posteriores secuti sunt Geographi, præcipue uero Ptolemæus. Eam nos quoq; nunc prosequemur.

Aquitania igitur habet ab occasu oceanum Aquitanicum, à septentrione & ortu Lugdunensem Galliam, flumīe Ligeri discretam, à me-

ridie partim Pyrenæos montes, partim Narbonensem Galliam.

.VII. Lugdunensis à septentrione oceanum Britannicum spectat, ab occasu partim oceanum, partim Aquitaniam iuxta dictos limites. Ab ortu Belgicam, diuisam ab ea flumine Sequana, à meridie Narbonensem Galliam.

.VIII. Deniq; Belgica à septentrione Britannicum habet oceanum, ab occasu Lugdunensem, ab ortu Germaniam magnam, diuisam ab ea flumine Rheno, à meridie Narbonensem Galliam.

.IX. Postremo Narbonensis Gallia, à septentrione Lugdunensi ac Belgica concluditur, ab occasu Pyrenæis montibus, ac Aquitania, ab ortu alpibus, à meridie mari Gallico. Hic lectorem admonere uolumus, in descriptiõe Galliæ, quod ad loca attinet, plus tribuendũ C. Cæsari, quàm Ptolemæo. Quippe Cæsar regionem peragrauit ac uidit. Fuit enim diligentißimus in locis describendis Cæsar. Porrò Ptolemæus id non egit ut omnia priuata loca ad amußim pingeret, sed ut regionum in genere ueram phantasiam ac formam oculis subijceret. Sequani igitur, Rauraci, Heluetij, Leuci, & Lingones, uiciniq; populi, nequaquam Belgis sunt adscribendi, sed Celtis, etiamsi aliter tradidit Ptolemæus. Item Dubis, quem Cæsar Alduasdubim uocat, Arar & Rhodanus, non ex eisdem montibus originem ducunt, Nec Auenticum, aut ciuitas equestris, Sequanorũ ciuitates sunt, etiamsi ita exhibuit nobis Ptolemæus, sed Heluetiorum, ut de Auentico Cornelius Tacitus lib. 17. docet. Hoc idem de ciuitate equestri satis patet ex situ Heluetiorum, à Cæsare descripto. Gallorum omnium fortißimi (ait Cæsar) Belgæ, maximæ famæ Celtæ. Cæsar totam Galliam decennio subegit, ait Strabo. Flumina Gallia habet oportunißima in utraq; maria, & nostrum, & oceanũ. Eam Franci, origine Germani, magna ex parte occupauere, præter Belgicæ maritimam oram, & eam qua Rhenũ attingit, prætereq; Lotoringos, Heluetios & Allobrogas, qui hodie Sabaudienses dicuntur. Vrbes habent principalem Lutetiam, olim Parrisiorum oppidum, &

Lugdunũ nobile emporiũ. Belgæ hodie in Picardos, Flãdros, Brabãtos, Hollandosq; diuisi sunt, & quosdam alios non ignobiles populos. Aquitani Gasconiæ hodie nomẽ retinent. Celtæ aũt innumera nomĩa. Ex his multi sunt, qui Francis parent, sunt item qui non parent.

DE GERMANIA. CA. XXVI.

Germania magna ab occasu Rhenum habet et Gallias, à septentrione Oceanum germanicum, à meridie flumen Danubium, regiones uero Rhætiam, Vindeliciam, Noricum, Pannonias duas, superiorem & inferiorem, Ab ortu Vistulam flumen, et Carpathum montem. In hac tam uasta ac magna natione, ex antiqua appellatione quatuor duntaxat populorum nomina mansere, Saxonum, Physiorum, Marcomannorum, & Sueuorum. Et Sueui quidem quondã ad Albim fluuium habitabant, patentissima regione, ut patet apud oẽs authores. Cæterum Strabo etiã Sueuorum ad ortum Danubij meminit lib. 4. ad finem, ubi hodie quoq; manet nomen. Marcomanni aũt hodie uulgo Merrhenlandi dicũtur. Germaniæ maximus fluuius est Albis, ultra quẽ Romani nõ habuerunt impium, ait Strabo lib. 7. Maxia sylua in ea Hercynia est, de qua Cæsar lib. 6. elegantissime differit, & quæ hodie nigra sylua dicitur, eiusdẽ caput est. Bacenis aũt sylua longe alia est, uidelicet nõ longe ab Albi fluuio in Sueuis. Multi hodie piceariam uolũt, quæ in Turyngis est. Tota hodie natio in multa regna & regulos diuisa est, non magno suo cõmodo. Vtitur aũt ferme uetere lingua Germania, exceptis Bohemis, ac parte Poloniæ. Vrbes quoq; in ea præclarissimæ, ut urbs Norica in umbilico prope Germaniæ, Ertphordia in Turyngis, Praga in Bohemis, Vratislauia in Silesijs, Lubecum in Cymbricæ Chersonesi Isthmo, & reliquæ infinitæ. X.

DE RHAETIA, VINDELICIA, NORICO, Pannonijs duabus, Illyri, & Dalmatia. Ca. XXVII.

Rhætia ab occasu Heluetijs, à septentrione Danubio & Germania, ab ortu Lyco flumĩe & Vindelicia, à meridie alpibus ter- XI.

minatur. Hæc natio non prorsus ita habet apud Strabonem, qui eam ad Comum usque extendit. Hi origine Thusci sunt, ut author est Liuius libro quinto ab urbe condita. Et lingua Thusca etiamnum apud Rhætos manet, quanquam non incorrupta, ut idem ait Liuius. Ipsi in tria fœdera scißi sunt, licet non eo omnino tractu, quem pingit Ptolemæus.

12. Vindelicia ab occasu Lyco & Rhætia, à septentriõe Danubio & Germania, ab ortu Oeno et Norico, à meridie item alpibus clauditur. In ea præclarißima urbs Augusta Vindelicorum ad Lycum amnem.

13. Noricum ab occasu Oenum flumen & Vindeliciam, à septentriõe Danubium & Germaniam, ab ortu Pannoniam superiorem, à meridie alpes habet. Hæ duæ nationes nunc nomen Bauariæ habent.

14. Pannonia superior ab occasu Noricum, à septentrione Germaniã & Danubium, ab ortu Pãnoniam inferiorẽ, à meridie Illyrim habet. Hodie Austria & Stiria. Porrò in ea præclarißima urbs Vienna.

15. Pannonia inferior à septentrione Germaniam & Danubiũ, ab occasu Pannoniã superiorẽ, à meridie Lyburniã siue Illyrim, & ab ortu Iazygas Metanastas habet. Hæc hodie sub Vngaris propemodũ est.

16. Illyris, quæ eadem Lyburnia (nam authores hæc duo nomina ferè
17. confundunt) Item Dalmatia (quæ magis ad ortũ ac meridiem à Ptolemæo non singulatim descripta, quanq̃ regionem singularem puto) à septentriõe habent utrãq; Pannoniam, ab occasu Hystriam, ab ortu superiorem Mysiam, à meridie Macedoniam ac mare Hadriaticum. Tota hæc Natio Sclauonia hodie uocatur, uulgo Wendenlandt.

DE ITALIA, CORSICA, SARDInia, & Sicilia CAP. XXVIII.

ITalia peninsula ab occasu Alpiũ iugis terminatur, ad Varum usq;
18. flumen, & Tyrrheno pelago, quod etiam mare Tuscum & inferũ dicitur, à septentrione alteris alpium iugis, quæ Rhætiæ, atq; alijs sequentibus

ſequentibus nationibus imminent, ab ortu Hadriatico mari, quod nunc Venetum uocant, olim à Romanis Superum uocabatur, deniq; à meri die mari Siculo. Hæc omnium regionum præclariſsima. Caput habet Rhomam, olim gentium dominam, & Tyberim amnem. Vrbes præterea præclariſsimas, Inſubrium Mediolanum, Venetorum Veronã, & urbem nouam, quæ nunc Italiæ clariſsima eſt, Ligurum Genuam, Thuſcorum Florentiam, Campanorum Capuam, nec longe ab ea liberam quondam Neapolim. Per mediam Italiam mons Apenninus tendit, perinde atq; ſpina per tergum hominis. Eſt in Italia togata Gallia iuxta Padum ingens flumen, ad Rubiconem uſq; amnem, ubi uera Italia incipit. Hæc olim Gallia Ciſalpina uocabatur, cũ altera Gallia, uidelicet noſtra, Tranſalpina, Comata, ac Bracata diceretur. Italiæ forma tibiæ demortui hominis adſimilis eſt.

Cyrnos, quæ & Corſica, inſula, ab occaſu & ſeptentrione mari Liguſtico, ab ortu Hetruſco clauditur, à meridie mari, q đ inter ipſam ac Sardiniam iacet. Hæc inſula eſt nũc ſub Genuenſium dominio. Laudatur hodie ex ea uinum. .19.

Sardinia ab ortu habet Tyrrhenũ pelagus, à meridie Africũ, ab occaſu & ſeptentriõe Sardoũ. Hæc ĩſula plãtæ hũani pedis adſimilis eſt. .20.

Sicilia inſula triquẽtra, ab occaſu & ſeptentrione mari Tyrrheno clauditur, à meridie Afro, ab oriente Hadriatico ſiue Ionio. Tria habet promõtoria, unde & Trinãcris à Græcis dicta, quorũ Pelorus ſeptentrionẽ ac Italiã ſpectat, Pachynus ortũ, Lilybæũ meridiẽ & occaſum. Ex Lilybæo qdã naues è Carthaginenſiũ portu egrediẽtes uidere poterat, ut refert Valer. Max. li. 1. nõ ita longe à fine. Itaq; qdã putant Siciliã plus æquo remotã ab Africa in Ptolemæi deſcriptiõe. Strabo tamen li. 17. ait Carthaginem diſtare à Lilybæo ſpacio milliũ ſtadiorũ ac quĩgentorũ ferè, quæ cũ Ptolemæi nõ omnino diſcrepat pictura. In hac inſula mons Aetna incẽdio memorabilis, Syracuſæ urbs, ac Meſſana. Sardinia ac Sicilia hodie ſub ditione Hiſpanorum eſſe dicuntur. .21.

DE SARMATIA EVROPAE, TAVRICA Chersoneso, Iazygibus Metanastis, Dacia, duabus Mysijs, & Thracia. CAP. XXIX.

SArmatia Europæ terminatur à septentrione oceano Sarmatico,
.22. ab occasu Vistula fluuio & Germania, à meridie Iazygibus Metanastis, Dacia ac Mysia inferiore, ab ortu Sarmatia Asiatica, fluuio Tanai, Mæotideq; palude. Hæc regio nostra ætate in multas regiones diuisa est, Poloniam, Rhußiam, Prußiam, Lituanicam, Liuoniam, Moscouiam, Podoliam, Albam Rhußiam. Sarmatiæ maior pars, neq; parua Germaniæ portio hodie sub uictoriosißimo principe SIGISMVNDO rege Poloniæ degit.

.23. Taurica Chersonesus Mæotide palude, Cimmerio Bosphoro, ac mari Euxino penè circundatur. Hodie minor Tartarea à quibusdam.

.24. Iazyges Metanastæ terminos habent à septentrione Sarmatiam Europæ, ab occasu et austro Germaniam & Pannoniam inferiorem, ab oriente Daciam, hodie septem castra dicuntur, uulgo Sibenbürg.

.25. Dacia terminatur à septentrione Sarmatia Europæ, ab occasu Iazygibus Metanastis, à meridie Mysia superiore & Danubio, ab ortu Mysia inferiore & Danubio. Hanc hodie Transsyluaniam uocant. Est aũt longe alia ab ea, quam nõ recte hodie Daciam uocant, cum sit Dania appellanda, uulgo Dånmårckt, ad Cimbricam Chersonesum.

Mysia superior à Septentrione habet Daciam, ab occidente Dal-
.26. matiam, à meridie Macedoniam, ab ortu Thratiam. In ea est Dardania. Hæc hodie Seruia dicitur.

.27. Mysia inferior ab occasu habet Daciam, à septentrione Sarmatiam in Europa, ab ortu pontum Euxinum, à meridie Thraciam & Aemum montem. Hic Danubius sex hostijs in pontum Euxinum effunditur. Hodie Valachia & Bulgaria.

.28. Thracia à septentrione habet inferiorem Mysiam, ab occasu supe-

riorem , à meridie mare Aegæum,ab ortu Bosporum Thracium, ac Propontidem. In hac Constantinopolis est,olim Bizantium. .29.

Ad Thraciam & Hellespontum est proprie Chersonesus,ubi urbs Sestus,amore Herûs,& Leandri clara.

DE MACEDONIA, EPIRO, ACHAIA, EVboia, Peloponneso, & Creta insula. CA. XXX.

Macedonia limites habet à septentriōe Mysiam superiorē & Thraciam,ab occasu Ionium pelagus siue Hadriaticū,à meridie Epeirū atq; Achaiam,ab ortu Aegæū pelagus, Ea natio rebus gestis, & regū nobilitate præclarißima,præcipue uero Alexandri Magni. In ea urbes quoq; præclarissimæ , Thessalonica, Philippi, Demetrias. Montes: Athos, Olympus, Ossa, Pelios & Othrys. Fluuij: Sperchius, Peneus, Axius et Strymon. Ptolemæus hanc latiorē facit q̃ uetusta descriptio habet apud Liuium de bello Macedonico. .30.

.31. Epeirus à septentrione terminatur Macedonia, ab occasu & meridiē mari Ionio siue Hadriatico,ab ortu Achaia. Montes in ea Acroceraunia & Pyndus à Thessalis imminens. Ciuitates, Oricum, Ambracia & Actium. Hæc natio à Romanis maxime uastata fuit, nobilis suo quondā Pyrrho rege. Insulam adiacentē habet Corcyram,olim Phæaceam dictam ut putant quidam,nobilem carmine Homeri, & Alcinoo rege,nunc Corfun nominant. Sunt & aliæ adiacentes insulæ, Ithaca Vlyßis patria, Cephaleniæ, & Echinades,ac Zacynthus.

Achaia ab occasu habet Epeirum, à septentrione Macedoniam,ab ortu mare Aegæum, à meridie Hadriaticum & Creticum pelagus. In hac sunt Athenæ disciplinarum altrix quondam, Delphi in Phocide .32. oraculo Apollinis clari. Montes: Helicon, Parnassus, Cythæron, Hymettus. Fluuius, Asopus. Regiones præclarißimæ, Aetolia, in qua Calydon: Bœotia, in qua Thebæ: ac Phocis, in qua (ut diximus) Delphi. Item Sunium promontorium, Achaiæ Euboia ingens adiacet insula,

hodie Nigra pont. In ea Chalcis ciuitas clara morte Aristotelis. Ea est iuxta Euripum è regione Aulidis portus Bœotiæ.

33. Peloponnesus limites habet à Septentrione Corinthiacum sinum, Isthmum, & Creticum pelagus. Ab occasu atq; meridie Hadriaticum pelagus, ab ortu Creticum mare. Hodie Morea dicitur. Hæc toto orbe peninsula maxime celebrata est, propter Mycenarum, Arguorum, Lacedæmoniorum, Sicyoniorum, Eliensium, Arcadum, Pyliorũ, & Messeniorum imperium. Multæ horum populorum præclarißimæ urbes, multi principes celebrati, immensæ res gestæ, montes quoq; ac fluuij celeberrimi. Ab occasu Strophadas insulas habet duas, ab Austro Cythæra, ab ortu Salamina, & Aeginam maximæ famæ.

34. Creta insula ab occasu terminatur mari Hadriatico, à septentriõe Cretensi, à meridie Punico, ab oriẽte Carpathio. Hac quoq; insula nulla sub cœlo magis celebrata, centum olim habebat oppida, ideòq; ab Homero ἑκατόμπολισ dicta, hodie Candia. Item in Aegæo pelago insulæ sunt multæ, quædam ab situ uocantur Cyclades, quæ circa Delum in circulo positæ sunt. Reliquæ Sporades dicũtur, q̃ undiq; p mare dispersæ sint. De his omnibus Plinius lib. 4 cap. 12. copiosißime. Hæ oẽs natiões, quas hoc capite enumerauimus, sub Turcarũ impio sunt.

AFRICA.

DE APHRICA, ET EIVS PARTIbus, ac primũ de Mauritanijs duabus, Africa minore, ac Numidia. CAP. XXXI.

SEquitur deinde Aphrica altera mundi pars, quã Ptolemæus li. quarto tabulis quatuor descripsit. Habet autem regiões duodecim, Mauritanias, Tingitanam ac Cæsariensem, Numidiam nouum, Aphricam proprie, Cyrenen, Marmaricã, Libyam, Aegyptũ

inferiorem,

inferiorem, Thebaida, Libyam interiorem, Aethiopiam supra Aegyptum, Aethiopiam omnibus his australiorem.

Mauritania Tingitana ab occasu habet oceanum occidentalem, ad septentrionem fretum Herculeum & Ibericum usque ad Maluæ fluuij hostia, ab ortu Mauritaniam Cæsariensem, à meridie Getuliam et Libyam interiorem. In hac Ptolemæus duos Atlantes constituit, maiorē & minorem. Est in ea Tingis Cæsarea, & columna Herculis Alyba. 1.

Mauritania Cæsariensis ab occasu habet Tingitanam, à septentrione Sardoum pelagus usq; ad Ampsagum fluuium, ab ortu Africam, à meridie Libycos montes & Getuliam. In hac Syphacis quondā regia, et Masæsyliorum regnū, quod postea in Masanissæ manus uenit. 2.

Aphricæ latus occidentale, terminatur Mauritania Cæsariensi, & Ampsaga fluuio: septentrionale, pelago Aphricano: oriētale, Cyrene: meridionale, desertis interioris Libyæ. In hac Carthago est, pertinax in perniciem usq; suam Romani imperij æmula. Est Vtica, ubi posterior Cato se occidit. Est et Numidia prouincia, quam suis quibusdam, sed non ita proprijs terminis descripsit Ptolemæus. In ea Cirtha regia ciuitas maxima. Multæ ante Aphricam insulæ sunt, & duæ Syrtes, maior & minor, impediti ac salebrosi sinus maris. Hæc tota cū duabus Mauritanijs natio, hodie Barbaria uocatur. 3. 4.

DE CYRENAICA, AC RELIQVIS nationibus Aphricæ. CA. XXXII.

Cyrene ab occasu habet Syrtim magnam, ac Aphricam proprie, à septentrione Libycum pelagus, ab ortu Marmaricam, à meridie deserta Libye interioris. Ciuitates insignes inter cæteras sunt, Beronice, Arsinoe, Ptolemaïs, Apollonia ac Cyrene, unde & pentapolis dicta. 5.

Marmaricam, Libyā, ac Aegyptū Ptolemæus nō adeo accurate distinxit, q̄q̄ Marmaricā ad Cyrenen ponit, Deinde Libyam, Postremo Aegyptum ad Asiam et sinum Arabicū. Hæ tres etiam natiōes ad 6. 7. 8.

septentrion

ſeptentrionem habent Aegyptiacum pelagus, ad meridiem Aethiopiã ſupra Aegyptum. In Libya hac eſt Hammon oraculo Iouis clara ciuitas. In Aegypto inferiore Alexandria eſt metropolis, opus Alexandri Magni, & regum Ptolemæorũ regia, deniq; noſtri Ptolemæi patria. Hæc Aegyptus Nilo quotannis irrigatur, fluuio totius orbis maximo, qui ſeptem hoſtijs in noſtrum mare exoneratur, ac Aegyptum

·9· inferiorem in literæ Δ formam ambit. Supra hanc Thebais regio eſt ad Nili ripas utrinque, ac undique propemodum montibus circundata. In ea multæ ac præclariſſimæ urbes, ut Thebæ centum portis, Homero celebrata: quæ etiam διόσπολισ, de qua Iuuenalis:

> Rari quippe boni, numero ſunt uix totidem, quot
> Thebarum portæ, uel diuitis hoſtia Nili.

Ad ſectionem Nili, ubi Δ efficit, Babylon eſt: atq; paulo infra Tanis, ubi filij Iſraël priorem captiuitatem, de qua in Exodo, paſſi ſunt, ac Moſe duce per rubrum mare ſiue ſinum Arabicum in deſerta Arabiæ deducti, poſtea in terram ſanctam uenerunt.

·10· Libya interior terminatur à ſeptentriõe duabus Mauritanijs, Africa atq; Cyrenæ, ab ortu Aethiopia, quæ ſupra Aegyptũ eſt, ab occaſu oceano occidentali. Populi in hac celebres Garamantes & Getuli.

·11· Aethiopia quæ ſupra Aegyptum eſt, terminos habet à ſeptentriõe Aegyptũ, Marmaricam, & Libyam: ab occaſu interiorem Libyam, à meridie exteriorem Aethiopiam, ab ortu Arabicum ſinum ſiue mare rubrum. In hac Meroe inſula eſt Nili, in qua diuus Matthæus prædicaſſe Euangelium dicitur. Item Trogloditica natio & Aromata.

Aethiopia omnibus his auſtralior, à ſeptentriõe habet Libyã interiorem et Aethiopiam ſupra Aegyptũ, ab occaſu et meridie Ptolemæo incognitã terrã, ab ortu ſinum Barbaricũ, quæ pars eſt oceani Indici

·12· meridionalis. In hac montes Lunæ ſunt, ex qbus Nili paludes originẽ trahũt. Extremũ Ptolemæo cognitũ Praſſũ eſt promõtoriũ. uerũ noſtra ætate tota hæc portio à Luſitanis inuẽta eſt, ut poſtea exponemus.

ASIA.

DE ASIA TERTIA RARTE MVNDI. CAPVT .XXXIII.

ASiam magnã Ptolemæus tribus libris descripsit, quinto, sexto & septimo. Prouincias eius facit.48.quanquam in ultimo catalogo libri octaui apud eundem non usq; adeo clarũ est, num Pontum ac Bithyniam duas faciat regiones, an Galatiam ac Paphlagoniam,utræq; enim illic binæ,quæ in quinto singulæ,nec distinctæ.Idẽ de magna Phrygia & Syria Caua dubitamus. Sunt aũt in quinto hæ natiões: Pontus ac Bithynia: Quæ proprie Asia dicitur: Phrygia magna,Lycia,Galatia,Paphlagonia,Pamphylia,Cappadocia,Armenia minor,Cilicia,Sarmatia Asiatica,Colchis,Iberia,Albania, Armenia maior,Cyprus insula,Syria Caua,Phœnice,Palæstina Iudæa,Arabia petræa, Mesopotamia, Arabia deserta,Babylonia. In sexto hæ sunt natiões: Assyria,Susiana,Media,Persis,Parthia,Carmania deserta, Carmania altera, Arabia felix,Hyrcania,Margiana,Bactriana,Sogdiana,Sacæ,Scythia ĩtra Imaum montẽ,Scythia extra Imaũ montem,Serica,Aria,Paropamisus, Drangiana,Arachosia, & Gedrosia. In septimo libro sunt hæ: India intra Gangem fluuium, India extra Gangem,Sinarum regio,& Taprobãne insula.

DE PONTO AC BITHYNIA, ASIA PROprie,Lycia,Galatia,ac Paphlagonia,Pamphylia, Cappadocia,Armenia minore & Cilicia. CA.XXXIIII.

POnti ac Bithyniæ termini sunt ab occasu Thracius Bosporus & Propontidis pars,à septentriõe pontus Euxinus, ab ortu Galatia,à meridie regio quæ proprie Asia. In ea sunt urbes præclaræ Chalcedon,Nicea ac Nicomedia.

Quæ proprie Asia dicitur, habet à septentrione Bithyniam, ab occasu Propontidem, Hellespontum, ac Aegæum pelagus, quod ijs in locis Icarium ac Myrtoũ dicitur, à meridie Rhodiense pelagus, ab ortu Lyciam, Pamphyliam, ac Galatiam. Sed notandũ regiõem, quæ ꝓprie Asia dicitur, apud Ptolemæum comprehendere Phrygiam magnã ac Cariam. Præterea esse in ea Mysias duas, maiorem ac minorẽ. Phrygias item duas, maiorem & minorem, & hanc quidem dici Troiadem, in qua Ilium ac Ida mons. Deniq; in ea esse Aeoliam, Ioniam, ac Doridem regiones. Est aũt hæc natio abunde apud omnes authores celebrata, urbibus præclarissimis. Præterea fluminibus ac montibus innumeris. Carum etiam nomen in militia clarũ est, Lydorũ uero in diuitijs. Hæc hodie cum adiacentibus regionibus magna Turcia dicitur.

Lycia terminatur ab occasu & septentrione regione quæ proprie Asia dicitur, ab ortu Pamphylia, à meridie mari proprio. In ea Xanthus flumen, ac Patara urbs.

Galatia limites habet ab occasu Bithyniam & partẽ Asiæ proprie, à meridie Pamphyliam, ab ortu Cappadociam, à septentrione pontũ Euxinum. In hac Paphlagonia est ad pontum Euxinum. Item ciuitas Synope, & extrema Carambis, fluuius Halis, Lydij olim ac Medici imperij discrimen. Galatæ à Celtis oriundi sunt, quos Græci Galatas, Latini Gallos dixerunt. Galatarum linguam ait D. Hieronymus suo tempore fuisse similem Treuirorum. Ad hos D. Paulus scripsit.

Pamphylia terminatur ab occasu Lycia ac Asia, à septentriõe Galatia, ab ortu Cilicia et Cappadocia, à meridie Pãphylico mari. In hac sunt Berga et Attalia ciuitates, quarũ mentio est in actis Apostolorũ.

Cappadocia terminatur ab occasu Galatia, à Meridie Cilicia, ab ortu Armenia minore, & superne etiam maiore, à septentriõe ponto Euxino. In hac flumen est Thermodon. Item ciuitates maritimæ duæ, Trapezus & Themiscyra. Item Amaseia Strabonis patria.

Armenia minor à septentrione et occasu habet Cappadociã, ab ortu Arme-

tu Arme-

ta Armeniã maiorẽ, distinctã ab ea Euphrate flumĩe: à meridie Ciliciã. Cilicia terminatur ab occasu Pamphylia, à septentriõe Cappadocia & minore Armenia, ab ortu Ammano monte, à meridie mari Issico. In hac fluuius Cydnus, qui Tharsum urbem præclarissimam perluit, D. Pauli patriam. Hactenus Chersonesi regiones enumeratæ sunt, quam minorem Asiam uocamus. Habet autem insulas circunquaq; adiacentes. Et Troas quidem, Tenedon, & Lesbon: Lydia uero Chium; Ionia autem Icarum, & Samum. Deniq; Caria Con, Doris Carpathum, Lycia Rhodum, omni ætate claram insulam.

DE SARMATIA IN ASIA, COLCHIDE, Iberia, Albania, & Armenia minore. CA. XXXV.

Sarmatia Asiatica terminatur à septentrione terra incognita Ptolemæo, ab occasu Sarmatia Europæ, Tanai fluuio, Mæotide palude ac Cimmerio Bosporo: à meridie Euxino mari, Colchide, Iberia ac Albania; ab ortu Scythia intra Imaum montem, et mari Caspio. In hac sunt Amazones, mõtes Hyperborei, et Caucasus, Mithridatis regio, Alexandri columnæ. Hæc hodie Tartaria dicitur. Hic etiã notandum quas Ptolemæus duas Sarmatias facit, eas alios authores Scythias nomiãre. Ac de alijs duabus Scythijs uel nihil, uel parum tradidisse. Tametsi omnes septentrionis populos Scythas nominant passim.

Colchis habet à septentrione Sarmatiam in Asia, ab occasu pontum Euxinum, à meridie maiorem Armeniam, ab ortu Iberiam. In ea Phasis flumen, & urbs Dioscurias. Ex ea Medea cum Iasone profugit in Græciam.

Iberia undiq; mõtibus septa, terminatur à septentrione eadẽ Sarmatia, ab occasu Colchide, à meridie maiore Armenia, ab ortu Albania.

Albania habet à septentrione eandem Sarmatiam, ab occasu Iberiam, ab ortu mare Caspium siue Hyrcanum, à meridie Armeniam maiorem. In his regionibus cum Mithridate rege Ponti bellauit

Pompeius. Aiunt & in ea diu Bartholomæū concionatū uerbū dei.

Armenia maior terminatur à septentrione Colchide, Iberia ac Albania: ab occasu minore Armenia ac Euphrate, parte etiam Cappadociæ, ab oriente mari Caspio & Media, à meridie Mesopotamia atque Assyria. In montibus Armeniæ post diluuium arca Noe consedisse dicitur Gene. cap 8. Quidam etiam addunt in Gordiæis montibus. Euphrates in ea oritur, & Araxes, & Tigris, fluuij celeberrimi.

DE CYPRO INSVLA, SYRIA, ATQVE eius partibus, Phœnice, Caua Syria, Palæstina Iudæa, Arabia petræa, Mesopotamia, Arabia deserta, ac Babylonia. CAPVT. XXXVI.

Cyprus insula ab occasu pelagus habet Pamphylicum, à meridie mare Aegyptiacum, ab ortu Syriacum, à septentrione Cilicium. Hæc insula Veneri quondam sacra fuit. Habet urbes Paphos duas, ueterem ac nouam, & Salamina.

Syria terminatur à septentrione Armenijs, ab occasu Syriaco pelago, à meridie Iudæa Palæstina, ab ortu Arabia deserta, Mesopotamia, ac flumine Euphrate. Natio mire celebrata in Iudæorum scriptis. Sub ea Phœnice comprehenditur, & Syria Caua siue Cœle, quam nō recte uocant Curuam. Antiochiam habet ad Orontem fluuium, nominatißimam urbem in Actis Apostolicis. Item Tyrum ac Sydonem, Seleuciam, Damascum. Montes: Carmelum, Lybanum et Antilibanū.

Palæstina Iudæa pars Syriæ, habet à septentrione Phœniciam, ab oriente atq; meridie Petræam Arabiam, ab occasu Syriacum pelagus. In hac Hierosolyma, Cæsarea Stratonis, Ioppe nunc Iaphet. Multæ item aliæ in sacris literis nominatæ urbes. Ipsa etiā Samariam complectitur ac Galilæam. In ea Iordanis fluuius, qui Genesar lacū effundit. Ptolemæus etiam Tiberiadis addit lacum, qui neq; apud Plinium, neq; apud Strabonem habetur, sed Tiberias oppidum ad Genesaritidem la-

cum legi-

cum legitur apud Plinium: deniq; in Asphaltida labitur, quod mare mortuũ uocant. In ea est terra, quam Sanctam uocant sacræ literæ, diuisa in duodecim tribus Israël. Cuius lõgitudo est à Dan ad Bersabẽ, latitudo ab Ioppe ad mõtana, quæ undiq; Iordani iminẽt ab Arabib9.

Arabia Petræa terminatur ab occasu Aegypto, à septentrione palestina Iudæa, à meridie interiore sinu Arabico, ab ortu Arabia felice ac deserta. In hac Petra est metropolis. Hæc olim Nabatæa dicebatur Per huius partem filij Israël ex Aegypto in terram sanctam uenerũt.

Mesopotamia finitur à septentrione Armenia maiore, ab occasu Euphrate fluuio ac Syria, ab ortu Assyria per amnem Tigrim, à meridie partim Arabia deserta, partim Babylonia per Euphratẽ flumen. Hæc regio, quod inter duos fluuios Tigrim ac Euphratem media sit, Mesopotamia dicta est. Moses Geneseos cap. xi. uocat illam Aran. In ea urbs Carræ, cæde M. Crassi nobilis, ab Hebræorum historicis maxime celebrata. Item Edessa Abgari regis ciuitas, cuius mentionem facit Eusebius lib. I. cap. II.

Arabia deserta habet à septentrione Mesopotamiã, ab ortu Babyloniam, à meridie felicẽ Arabiã, ab occasu Syriã ac Arabiã petræam.

Babylonia terminatur à Septentrione Mesopotamia, ab occasu Arabia deserta, ab ortu Susiana, à meridie sinu Persico. In hac Chaldæa regio est, cuius urbs Vrchoa, quæ apud Ptolemæum Orchoa legitur, patria Abrahæ Geneseos cap. xi. In regione Babylonia, urbs est ipsa Babylon, opere, ac magnificentia inter septem orbis spectacula.

DE ASSYRIA, SVSIANA, MEDIA, Parthia, Hyrcania, Arabia felice, ac duabus Carmanijs. CAPVT. XXXVII.

Assyria finitur à septentrione Armenia maiore, ab occasu Mesopotamia & Tigri flumine, à meridie Susiana, ab oriẽte Media. Horum imperium & antiquissimum erat, & maximum.

In hac est Ninus urbs ædificata à Nino Beli filio.

Media terminatur à septentrione Hyrcano siue Caspio mari, ab occasu maiore Armenia & Assyria, à meridie Perside, ab ortu Hyrcania & Parthia. Horum etiam imperium olim magnum fuit, & ab Assyrijs tralatum. Porrò regum Persarum domicilium erat æstiuo tempore Ecbatanis in Media, Hyberno in Perside.

Susiana habet à septentriōe Assyriā, ab occasu Babyloniā, ab ortu Persidē, à meridie Persicū sinū. Huius regionis metropolis sunt Susa.

Persis termīatur à septentriōe Media, ab occasu Susis, ab ortu Carmanijs duabus, à meridie sinu Persico. Hi à Medis in se et Susa retulerunt regnum. Quorum nomen & ligua etiamnū toto oriente clarent.

Parthia ab occasu habet Medos, à septentrione Hyrcaniā, ab ortu Ariam, à meridie desertam Carmaniam. Hi omniū orientaliū maxime Romanorū impium, cum potißimū florerent Romani, retuderunt.

Arabia felix à septentriōe habet Petræam atq; desertam Arabias, ab occasu sinum Arabicum, à meridie mare rubrum, ab ortu sinum Persicum & mare rubrum. In hac Saba est, & nostra ætate Mecha, domicilium Machumeti.

Hyrcania terminatur à septentrione Hyrcano pelago, ab occasu Media, à meridie Parthia, ab ortu Margiana, ferax natio Tigridum, Vnde illud Vergilij Aene. 4. Hyrcanæq; admorunt ubera Tigres.

Deserta Carmania habet ab occasu Persidem, à septentrione Parthiam, ab ortu Ariam, à meridie alteram Carmaniam.

Carmania altera terminatur à septentrione Carmania deserta, ab ortu Gedrosia ab occasu Perside & Sinu Persico, à meridie Indico pelago Hæ duæ nationes nihil memoratu dignum habent.

DE MARGIANA, BACTRIANA, SOGDIana, Sacis, duabus Scythijs, ac Serica, CAP. XXXVIII.

MArgiana habet ab occasu Hyrcaniā, à septentrione Scythiā intra Imaum montem, à meridie Ariam, ab ortu Bactrianā.

In ea

In ea Maſſagětæ ſunt, & Tapŭri populi.

Bactriana terminos habet ab occaſu Margianam, à ſeptentrione & ortu Sogdianam diuiſam ab ea Oxo amne, à meridie Ariam & Paropamiſadas. In ea Bactra ſunt eius regionis metropolis.

Sogdiana terminatur ab occaſu & ſeptentrione Scythia intra Imaum montem, ab ortu Sacis, à meridie Bactriana & India. Hactenus Alexander Magnus exercitum duxit. Sunt autem duæ Alexandriæ in ea Oxiana ac ultima.

Sacæ terminantur ab occaſu Sogdiana, à ſeptentrione Scythia intra Imaum montem, ab ortu Scythia extra Imaum montem, à meridie India intra Gangem. Regio Nomadum eſt; ciuitates enim nō habent, nemora autem & ſpeluncas inhabitant, ait Ptolemæus.

Scythia intra Imaum montem ab occaſu habet Aſiaticam Sarmatiam, à ſeptentrione terram Ptolemæo incognitam, ab ortu Imaum montem, à meridie Sacas, Sogdianos & Margianam.

Scythia extra Imaum montem terminatur ab occaſu Scythia altera & Sacis, à Septentrione terra incognita Ptolemæo, ab ortu Serica, à meridie parte Indiæ extra Gangem. Sanè anteadmonuimus de his duabus Scythijs apud ueteres raram eſſe mentionem.

Serica terminatur ab occaſu Scythia quæ extra Imaum eſt, à ſeptentrione atq; ortu terra incognita Ptolemæo, à meridie India extra Gangem & Sinis. In hac Iſſedones ſunt, ac Sera metropolis.

DE ARIA, PAROPAMISADIS, DRANgiana, Arachoſia, Gedroſia, duabus Indijs, Sinarum regione, & Taprobăna inſula. CA. XXXIX.

SEquuntur nationes ab Macedonibus, duce Alexandro Philippi filio, luſtratæ, alioqui non uſq; adeo celebres.

Aria à ſeptẽtriōe habet Margianam ac Bactra, ab occaſu Parthiam ac Carmaniam deſertam, à meridie Drangianā, ab ortu Pa-

ropamisadas. In ea est Alexandria ab ipso Alexandro ædificata.

Paropamisadæ ab occasu habent Ariam, à septentrione Bactra, ab ortu Indiam cis Gangem, à meridie Arachosiam. Nomen habent à monte Paropamiso, qui ipsis imminet à septentrione.

Drangiana ab occasu habet Carmaniam desertam, à septentrione Ariam, ab ortu Arachosiam, à meridie Gedrosiam.

Arachosia terminatur ab occasu Drangiana, à septentrione Paropamisadis, ab ortu India cis Gangem, à meridie Gedrosia. In hac quoque Alexandria est.

Gedrosia terminatur ab occasu Carmania altera, à septentrione Drangiana ac Arachosia, ab ortu India cis Gangem, à meridie oceano Indico meridionali.

India cis Gangem habet ob occasu Paropamisadas, Arachosiam, & Gedrosiam: à septentrione Imaum montem iuxta superiacentes Sogdianos ac Sacas, ab ortu Gangem fluuium ac alteram trans Gangem Indiam, à meridie Indicum oceanum. In hac Indus maximus est fluuius, à quo India nomen habet. Item Nagara, quæ & Dionysiopolis, & Nyssa apud authores, non longe ab Arachosia urbs. Hæc natio ingens est, qua uno nomine nulla maior.

India trans Gangem ab occasu habet alteram Indiam & Gangem fluuium, ad septentrionem Scythiam & Sericam, ab ortu Sinarum regionem, à meridie Indicum pelagus. In hac est aurea Chersonesus inter duos sinus Gangeticum & Magnum.

Sinarum regionem terminat à septentrione Serica, ab ortu atque meridie terra Ptolemæo incognita, ab occasu India trans Gangem & magnus sinus. De hac regione propemodum nihil est apud authores.

Taprobane insula opposita Indiæ cis Gangem, maxima omnium apud Ptolemæum, auro, argento, alijsq; metallis abundans, nostra ætate non omnino eo modo reperta.

De regio-

DE REGIONIBVS EXTRA PTOlemæum. CAP. XL. & ultimum.

QVæ extra Ptolemæi descriptionem sunt regiones, nõ ita certis authoribus traditæ sunt, nec etiam tanta diligentia ac arte descriptæ. Ab occasu quicquid rerum ultra Hispanias ac insulas fortunatas est, totum Ptolemæo incognitum fuit. A septentrione quicquid ultra sexagesimum tertium latitudinis gradum, ubi Thyle locatur ultima. A meridie quicquid ultra decimum sextum gradum latitudinis Austrinæ. Ab ortu quicquid ultra centesimum octogesimum gradum, quæ omnia in generali tabula apud Ptolemæum facile est conspicere. Extra Ptolemæum.

Porrò ad occidentem terra est, quam Americam uocant, longitudine octoginta fermè graduum. Duæ insulæ Spagnolla & Isabella: quæ quidem regiões secundum littora ab Hispanis lustratæ sunt, Columbo Genuensi, & Americo Vesputio eius nauigationis ducibus. Sunt qui putent tempore Cæsaris Augusti eam terram fuisse notam, atq; Maronem lib. 6. Aeneid. de ea hæc protulisse carmina:

Iacet extra sydera tellus,
Extra anni solisq; uias, ubi cœlifer Atlas
Axem humero torquet, stellis ardentibus aptum.

Hoc de Aethiopia Maurorum Seruius intellexit. Landinus autẽ nullam Aethiopiam extra Zodiacum iacere contendit. Itaq; ipse exponit extra, id est, penè extra. Porrò Donatus solem pro die, annum pro nocte positum ait. Nos rem incertam iudicio lectoris relinquimus.

A septentrione Islandia insula est, Grienland, Pilappenland, Norwegia, Suedia, quæ uere Gothia. Hæc triplex est, orientalis, occidentalis, & meridionalis. Gotlandia insula, Scania insula, quã hodie Selandiam uocant. At Plinius lib. 4. cap. 14. Scandinauiam uocasse uidetur, aut saltem uicinam Daniam, ait enim ab incolis nominari alterũ mundum.

dum, quippe quæ etiámnum incompertæ est magnitudinis.

Ad ortum maxima pars Asiæ post centesimum octogesimum longitudinis gradum à nostris Geographis adijcitur. In qua immensa regna, ingentia flumina, multaq; alia dictu miranda. Adpingunt insulā Zypangri ad extremum orientem. Iauam maiorem & minorem, & quasdam alias insulas, non certa tamen designatione.

Ad meridiem nostra ætate Madagascar pingitur, in eo loco ubi Ptolemæus Menuthiam insulam libro. 4. capite ultimo posuit: præterea maxima portio Africæ ab Hispanis lustrata, itinere illo, quo Calecutium feruntur. Porrò oceanum indicum meridionalem à Prasso promontorio Aphricæ ad Cattigaram usq;, Sinarum stationem, totum inclusum terra, Ptolemæus existimauit, quemadmodū mare Caspium, quod quidem omnes antiqui Geographi oceani septentrionalis partē putarunt. Sed illud Indicum nunc repertum est, non terra inclusum, sed ab meridionali Oceano esse. FINIS.

EPILOGVS.

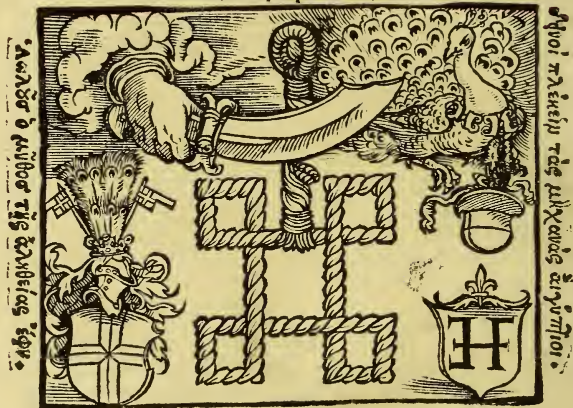
Habetis hic candidi lectores, meas de habitabili terra lucubrationes, quas utinam tam gratas uobis esse sentiam, quàm sunt prompto ad publicam studiosorum utilitatem animo compositæ. Quod si fortunatā hanc æditionem uidero, dabo fidelem operam, ut aliquando & limatiores, & locupletiores in publicum emittantur: ac alia item nostra, quæ studiosis non inutilia fore existimamus. Valete.

APVD FRIBVRGVM BRISGOICVM ANNO. M. D. XXX.

EXCVDEBAT IOANNES FABER EMMEVS IVLIACENSIS.

07458

Nodos secat scriptura Caßioticos.

Machæra pulchre Gordium nodum secat.

c
J530
G547d

